

KARTLEGGINGSRAPPORT FOR PROSJEKTET STUDENTTJENESTER I FOLKEBIBLIOTEK

Mats Ivan Larsen
Senja kommune 2023

Senja bibliotek
bibliotek@senja.kommune.no
Kartleggingsrapporten er tilgjengelig på:
senjabibliotek.no/studentprosjekt/
Sist oppdatert 27. april 2023

Prosjektet Studenttjenester i folkebibliotek
har mottatt støtte fra Nasjonalbiblioteket,
Troms Holding AS og Troms og Finnmark
fylkeskommune.

Innhold

Innledning.....	5
Del 1: Dagens studenttjenester ved Senja bibliotek	6
Hva gjør vi i dag?	6
Fysisk tilrettelegging.....	7
Oversikt	7
Studiebiblioteket på Finnsnes	7
De mindre avdelingene i distriktet	8
Muligheter og utfordringer	10
Litteraturtilgang.....	10
Faglitteratur på papir	10
Egen samling.....	10
Depot.....	10
Innlån.....	10
Direkte hjemsending	11
Gratis retur gjennom folkebiblioteket.....	11
Digitale tilganger	11
Leganto.....	11
Veiledning i akademiske ferdigheter.....	12
Litteratursøk og kildekritikk.....	12
Referansehåndtering og siteringsteknikker	12
Tekstbehandling	12
Hva gjør vi ikke i dag? (etterspurte ting som vi ikke gjør i dag)	12
Del 2: Studentundersøkelsen	13
Undersøkelsens formål og problemstilling	13
Slik gikk vi fram: Spørreundersøkelse og kvalitative intervjuer	13
Analyse og tolking av data.....	15
Hva kjennetegner studentene som bruker Senja bibliotek?.....	15
Studier og utdanningsinstitusjoner	15
Alder og kjønn	16
Tilknytning til lokalsamfunnet	17
Omsorgsansvar for barn	17
Å jobbe ved siden av studiet	18
Sosial bakgrunn	18
Økonomi	19
Behov for fleksibilitet i utdanningen	20

Digitale studievaner.....	20
Studentenes behov for bibliotek tjenester	23
Hvordan bruker studentene folkebiblioteket?.....	23
Tolking av survey-data: Studentenes vurdering av bibliotek tjenestene.....	25
Tilgang til faglitteratur.....	27
Et sted å jobbe med studiene.....	30
Behov for kurs og arrangementer	32
Flere tilbakemeldinger fra studentene.....	32
Oppsummering og implikasjoner	34
Dagens student tjenester ved Senja bibliotek	34
Studentenes brukervaner og behov for bibliotek tjenester.....	34
Implikasjoner for videreutviklingen av student tjenester	36
Fysisk tilrettelegging.....	37
Tilgang til faglitteratur.....	37
Veiledning i akademiske ferdigheter.....	38
Tre steg for student tjenester i Senja bibliotek.....	38
Synliggjøring og målretta markedsføring	39
Litteratur.....	40
Vedlegg 1: Intervjuguide	41
Vedlegg 2: Infoskriv og samtykkeerklæring	43

Innledning

Studenttjenester i folkebibliotek er et toårig prosjekt som startet opp våren 2022. Hovedmålet er å styrke bibliotekstjenestene for studenter som bor og studerer i regionen. På den måten vil Senja bibliotek bidra til at flere starter opp og fullfører sin utdanning. Prosjektet kartlegger studenttilbudet og studentgruppa, og skal videreutvikle relevante tjenester tilpasset dagens studenter og deres behov. Prosjektet ses i sammenheng med fylkesbibliotekets større satsing på Folkebibliotek som kunnskapsaktør.

Denne rapporten er en oppsummering av kartleggingsarbeidet så langt for prosjektet. Kartleggingen er en viktig del av prosjektet, og spiller en avgjørende rolle for hvordan vi skal nå våre målsetninger. Vi ønsker å tilby studentene gode støttetjenester som kan gjøre studiehverdagen enklere og bedre, og på denne måten bidra til at flere får et vellykket studieløp. Med dette som utgangspunkt trengtes det en grundig og systematisk kartlegging for å skaffe oss et godt kunnskapsgrunnlag for å utvikle tilbudet. På den ene siden var det behov for mer kunnskap om studentene som bruker gruppe. Vi trengte å vite mer om studentene som bruker folkebiblioteket (eller kunne hatt nytte av å bruke det), deres bibliotekvaner og ønsker/behov for bibliotekstjenester. Siden mange studenter i vår region tar desentraliserte studier, kan de ha andre egenskaper og behov enn de som bor og studerer ved universitetscampus. På den andre siden trengte vi å systematisere og lage en oversikt over dagens studenttilbud ved Senja bibliotek. Kartleggingen søker å avdekke et eventuelt gap mellom studentenes behov og studenttjenestene slik de er i dag.

Det er Mats Ivan Larsen som er prosjektleder. Med seg i prosjektteamet og arbeidet med kartleggingen har han hatt med seg Brita Esaiassen (Senja bibliotek avd. Senjahopen), Tanmayo Olsen (Troms fylkesbibliotek), Helga Kristine Pettersen (Finnmark fylkesbibliotek) og David Wulff Sæther (Senja bibliotek). Biblioteksjef Kristin Strand Iden og de andre ansatte ved Senja bibliotek har vært gode støttespillere i dette arbeidet. Vi ønsker å takke førsteamanuensis i sosiologi Sissel Henriette Eriksen og stipendiat Marte Aune ved Universitetet i Tromsø for faglige innspill til rapporten.

Kartleggingsrapporten er delt inn i to hoveddeler. I del 1 tar vi for oss dagens studenttjenester ved Senja bibliotek. Vi spør oss: *Hva består dagens studenttilbud ved Senja bibliotek av?* Først ser vi på den fysiske tilretteleggingen ved alle avdelingene. Det handler om studentenes tilgang til det fysiske bibliotekrommet, samt utstyr og hjelpemidler. Så går vi gjennom studentenes tilgang til faglitteratur. Videre oppsummerer vi hva dagens studentveiledning består av. Del 2 av kartleggingsrapporten er en gjennomgang av prosjektets studentundersøkelse. Her spør vi: *Hvem er studentene som bruker Senja bibliotek? Hva er deres bibliotekvaner og behov for bibliotekstjenester?* Ved hjelp av en spørreundersøkelse til studenter har vi samlet inn statistiske data om studentgruppa og deres behov. I tillegg har vi gjennomført kvalitative intervjuer for å få en bedre forståelse av studentenes studiehverdag og praksis i bibliotekrommet. Etter de to hoveddelene drøfter vi studentenes behov og dagens studenttilbud opp mot hverandre. Kartleggingen har som mål å tilføre kunnskap som er praktisk nyttig for Senja bibliotek, og i rapportens siste del kommer vi med implikasjoner og faglig grunnede forslag til hvordan vi kan utvikle tjenestene. Prosjektet handler i første omgang om å utvikle studenttjenestene for vårt bibliotek. Men vi har også en målsetning om at kartleggingsrapporten skal ha overføringsverdi, og at vårt arbeid kan tilføre kunnskap og inspirasjon til andre folkebibliotek i landet som ønsker å legge bedre til rette for studenter.

Del 1: Dagens studenttjenester ved Senja bibliotek

Hva gjør vi i dag?

Tabell 1: Oversikt over dagens studenttjenester ved Senja bibliotek

Fysisk tilrettelegging	Studie- og leseplasser, grupperom Adgang utenom åpningstid Printer / kopimaskin, Wi-Fi Kjøkkenfasiliteter, låsbare skap Diverse utstyr og hjelpemidler
Litteraturtilgang	Faglitteratur på papir <ul style="list-style-type: none"> • Egen samling • Depot • Innlån • Direkte hjemsending • Gratis retur gjennom folkebiblioteket Digitale tilganger <ul style="list-style-type: none"> • Søke (Oria m.fl) • Hjelp til nedlasting • Digitale pensumlistor (Leganto)
Veiledning i akademiske ferdigheter	Litteratursøk Kildekritikk Referansehandtering og siteringsteknikker Tekstbehandling
Etterspurte ting som vi ikke gjør i dag	Faglig skriving Utvikling av problemstilling Oppsett av større skriftlige arbeid Systematiske søk Metodespørsmål

Fysisk tilrettelegging

Oversikt

Senja bibliotek gir studentene tilgang til å bruke det fysiske bibliotekrommet i forbindelse med studiene, og stiller en del utstyr og hjelpemidler til rådighet. Denne fysiske tilretteleggingen er en viktig del av studenttilbudet. Vi har kartlagt den materielle delen av tilbudet ved å observere og snakke med bibliotekarene. Senja bibliotek har seks avdelinger som alle tilrettelegger for studenter i ulik grad. Tabell 1 viser en oversikt over den fysiske tilretteleggingen ved alle avdelingene.

Tabell 2: Fysisk bibliotekrom, utstyr og hjelpemidler

Avdeling	Lokalisert	Betjent åpningstid	Adgang utenom åpningstid	Studie-og leseplasser	Studierom / gruppe-rom	Wi-Fi	Printer, kopimaskin og skanner	Skjermer	Utstyr for digitale møter	Parkering
Finnsnes	Kunnskaps-parken	Mandag - lørdag	X	X	X	X	X	X	X	Avgift
Rossfjord	Rossfjord skole	3 timer pr. uke	-	X	X	X	X *	-	-	Gratis
Gibostad	Gibostad skole	4 timer pr. uke	-	X	-	X	X *	-	-	Gratis
Senjahopen	Senjahopen skole	10 timer pr. uke	X	X	X	X	X *	-	-	Gratis
Gryllefjord	Gryllefjord sentrum	7 timer pr. uke	-	X	X	X	X	-	-	Gratis
Stonglandet	Stonglandet skole	8,5 timer pr. uke	-	X	-	X	X *	X	-	Gratis

* Tilgang til utskrift / kopi på skolens personalrom

I denne delen av kartleggingen ser vi på den fysiske delen av studenttilbudet, inkludert bibliotekenes beliggenhet, åpningstider, leseplasser og andre tilpasninger som trådløst internett, printer, skjermer og liknende. Først ser vi på den fysiske tilretteleggingen ved Studiebiblioteket på Finnsnes. Så går vi gjennom tilbudet ved de mindre avdelingene, og oppsummerer og drøfter utfordringer og muligheter til slutt.

Studiebiblioteket på Finnsnes

Hovedbiblioteket er sentralt plassert på Finnsnes i Kunnskaps- og Næringsparken. Finnsnes er en by og administrasjonssenteret i Senja kommune, og hovedavdelingen på Finnsnes skiller seg ut ved at den er større og har flere besøkende enn de andre avdelingene som ligger på mindre steder i distriktet.

Senja bibliotek avd. Finnsnes er samlokalisert med Studiesenteret Midt-Troms som tilbyr desentralisert høyere utdanning. Det en god del studenter innom vårt studiebibliotek,

som holder til i andre etasje av biblioteket. Studiebiblioteket er en satsing på studenttilbudet og et samarbeid med Studiesenteret og Universitetsbiblioteket ved UiT Norges arktiske universitet. Den fysiske tilretteleggingen i lokalene i andre etasje deler vi med Studiesenteret, og grupperommene og leseplassene her blir hyppig brukt av studenter når de er på samlinger eller ved det øvrige studiearbeidet. Studiebiblioteket på Finnsnes fungerer som møteplass og lokal campus for desentraliserte studenter i regionen. Gjennom denne tilretteleggingen har studentene tilgang til et studiemiljø på Finnsnes, selv om det er annerledes å studere her enn på universitetscampus i Tromsø eller andre større byer.

Studiebiblioteket har moderne fasiliteter, og studentene har tilgang til mange studie- og leseplasser. Her er det 14 grupperom i ulike størrelser, med plass til 4-12 personer. I de fleste grupperommene er det tilgang til skjerm med HDMI-kabel som studentene kan koble til sin egen datamaskin. De kan også få låne videokonferanseutstyr av høy kvalitet som de kan bruke til digitale møter og liknende. I tillegg til grupperommene er det omkring 30 sitteplasser med god belysning i Studiebiblioteket i andre etasje, 4 av disse er skrivebord med avskjerming (klassiske «lesebåser»). Det er også sofa og mer komfortable stoler. Studentene har dessuten mulighet til å sitte å jobbe nede i bibliotekets første etasje selv om det er mer aktivitet og støy der fra andre brukere. Ellers er det tilgang til strøm, trådløst internett og printer. I andre etasje er det kjøkken med kaffetrakter, vannkoker, mikrobølgeovn og kjøleskap som studentene kan bruke.

På Finnsnes kan studentene få adgang til lokalene utenom ordinær åpningstid. Ved å signere en kontrakt med Studiesenteret får studentene låne en nøkkelbrikke, og de kan låse seg inn og bruke Studiebiblioteket i andre etasje også på kveldstid og i helgene. Ellers har hovedbiblioteket åpent hver ukedag, samt kveldsåpent to dager i uka og fra 11-14 hver lørdag. Fra kl. 8-11 er biblioteket selvbetjent.

De mindre avdelingene i distriktet

Avdelingene i Rossfjord, Gibostad, Senjahopen og Stonglandet er lokalisert i grunnskolene. Senja bibliotek avd. Gryllefjord har lokaler midt i Gryllefjord sentrum, men det er planlagt å flytte biblioteket til den nye skolen som skal bygges. Det er relativt store avstander mellom stedene i Senja kommune. Fra Gibostad som er nærmest tar det ca. 30 min å kjøre til Finnsnes. Fra Senjahopen som befinner seg på yttersida av øya Senja tar det i overkant av en time å kjøre inn til byen.

Den fysiske tilrettelegginga ved de mindre avdelingene er varierende (se oversikt i Tabell 2). Det som er likt ved alle avdelingene er at vi tilbyr studie- og leseplasser med tilgang til gratis Wi-Fi og utskrift/kopiering. Avdelingene har mellom 5-12 studie- og leseplasser. Det er skrivebord og stoler, og ved de fleste sitteplassene er det strømuttak og greit leselys. Avdelingene i Gryllefjord og på Stonglandet har et kjøkken i tilknytning til folkebiblioteket hvor det går an å koke vann og lage kaffe. Ved de andre avdelingene er det kjøkken på personalrommet i skolene.

Kartutsnitt som viser den geografiske beliggenheten til Senja biblioteks avdelinger: Finnsnes, Rossfjord, Gibostad, Senjahopen, Gryllefjord og Stonglandet.

Den betjente åpningstiden ved disse avdelingene er begrenset. Bibliotekene som er lokalisert i skolene har imidlertid åpent for selvbetjent utlån i skoletiden. Skolebarna er en del der på dagtid, så det er ikke stille for studenter som vil bruke lokalene i den tiden.

I Senjahopen er det en del studenter som jevnlig benytter folkebiblioteket som arbeidssted. Her kan studentene få adgang til biblioteket utover åpningstiden dersom de inngår nøkkelavtale med skolen. Dette er et tillitsbasert system siden nøklene til biblioteket også gir adgang til store deler av skolebygningen. I Senjahopen har biblioteket pusset opp og laget et «studieloft» som studentene kan bruke. I Studieloftet i etasjen over biblioteket er det fine fasiliteter, og her har studentene et sted de kan sitte og jobbe i fred og ro. Det er flere skrivebordplasser og noen mer komfortable stoler for å sitte og lese, og i tillegg er det noen sitteplasser i biblioteklokalene i første etasje.

Ved de øvrige avdelingene er det veldig få studenter som bruker biblioteket som arbeidssted. Som regel tar studentene kontakt for å få tak i faglitteratur, som for eksempel skoleansatte som tar videreutdanning.

I Senjahopen har studenttilbudet blitt markedsført, og bruken av Studieloftet viser at det er mulig å tilrettelegge godt for studenter også ved små bibliotekenheter i distriktene. For studenter som har lang vei til Finnsnes er det veldig praktisk å kunne bruke det biblioteket som er nærmest sin heimlass.

Muligheter og utfordringer

Senja bibliotek har tilbud til studenter ved alle seks avdelingene. Men bortsett fra på Finnsnes og i Senjahopen blir studiebibliotekene lite brukt som arbeidssted. Ifølge bibliotekarene er det særlig to hovedutfordringer med å ha studenttjenester på de mindre avdelingene. For det første er det ugunstig og lite fleksibelt for studentene å bruke biblioteket som et sted å jobbe når åpningstiden er så begrenset. Dette gjelder særlig ved de avdelingene der det ikke er mulig å få en nøkkeltavtale. For det andre kan tilbudet bli gjort bedre kjent. Det kan hende at flere studenter benytter seg av det hvis de får informasjon om at de kan bruke sitt lokale folkebibliotek som arbeidssted.

Det er gode muligheter for å forbedre fasilitetene og lage flere og mer brukervennlige leseplasser ved de mindre avdelingene. Studieloftet i Senjahopen er et godt eksempel på dette. Ved noen avdelinger kan det også ordnes bedre og enklere løsninger for å bruke printere.

Bibliotekene i skolene har utfordringer knyttet til beliggenheten. For hvis de gir studenter nøkler til Studiebiblioteket så får de tilgang til hele skolen. I Senjahopen fungerer dette som en tillitsbasert ordning. Det er imidlertid mulig å legge til rette for nøkkeltavtale ved alle avdelingene. Ved noen avdelinger kan det være mulig å lage en egen inngang til biblioteket. Men det blir et spørsmål om økonomi og prioriteringer.

Litteraturtilgang

Faglitteratur på papir

Egen samling

Senja bibliotek kjøper noe faglitteratur beregnet på studier. Men vi er forsiktig med å bruke ressurser på bøker vi ikke er sikre på kommer til å bli mye utlånt eller brukt – og på bøker som kan bli utdatert fort. Det legges vekt på tverrfaglig litteratur som kan brukes på tvers av flere fag, som oppgaveskriving, metode og informasjonskompetanse. Samlinga dekker svært lite av det som etterspørres av studentene.

Fornuftig innkjøp av studentlitteratur krever god kommunikasjon med utdanningsinstitusjonene. I dag har vi et fruktbart samarbeid med lokale faglærere på sykepleierutdanninga. Senja bibliotek ønsker å etablere et like godt samarbeid med faglærere på andre utdanninger som har samlinger på Finnsnes.

Avdelingene har minimalt med studentlitteratur i sine samlinger. Manglende transportordning i kommunen gjør at flyten mellom hovedbiblioteket og avdelingene er ineffektiv og svært liten.

Depot

Sykepleierutdanninga har i mange år fått depot av pensumbøker fra Universitetsbiblioteket UiT (UB UiT) utplassert i Senjas samling. Disse er mye brukt og sparer både Senja bibliotek og UB UiT for mye portoutgifter, og vi unngår fjernlånstrafikk som gjør at bøkene blir utilgjengelig under transport.

Innlån

Senja bibliotek har ganske stort innlån av faglitteratur til studenter, ca. 800 eksemplarer pr år. Noen studenter kan få studielitteratur sendt til sin hjemmeadresse fra sin undervisningsinstitusjon (se avsnittet nedenfor). Selv om vi informerer om denne ordninga,

ber fortsatt mange om at biblioteket skaffer litteratur gjennom innlån. Vi prioriterer å låne inn fra studentens eget universitetsbibliotek. Depotbiblioteket har også mye av det norskspråklige pensumet på de store profesjonsutdanningene. Dessuten låner vi litt fra Fylkesbiblioteket og fra andre universitets- og høyskolebiblioteker. Bruken av Depotbiblioteket avlaster presset på universitetsbibliotekenes samling. Slike innlån er i hovedsak ganske enkle oppgaver som bare krever verifisering og bestilling.

Senjas mindre avdelinger formidler låneønsker fra lokale studenter til hovedbiblioteket på Finnsnes. Hovedbiblioteket bestiller da innlån som sendes direkte til avdelingene.

Direkte hjemsending

UB UiT og flere andre fagbibliotek tilbyr desentraliserte studenter hjemsending av litteratur når de logger inn og bestiller fra Oria. Vi prøver å lære opp flest mulig til å bruke denne tjenesten. Det sparer oss for en del arbeid, men vi mister et kontaktpunkt for dialog med studenter. Bruken av dette tilbudet er økende og antas å være i samme størrelsesorden som det bibliotekinitierte innlånet.

Gratis retur gjennom folkebiblioteket

Fagbøker studentene har lånt direkte fra UB (enten ved direkte hjemsending eller lån på campus) kan leveres tilbake på Senja bibliotek. Dette sparer studentene for portoutgifter. Håndtering av retursendinger krever en del arbeid med pakking, merking og frankering. Vårsemesteret 2022 gjorde Senja bibliotek ei registrering av 300 returbøker til UiT. Ca. 60 % av det vi sendte var lånt direkte fra UB av studenten.

Digitale tilganger

Studentene finner og får tilgang til fagressurser gjennom søketjenesten Oria. *Oria* er en felles portal til det samlede materialet som finnes ved de fleste norske fag- og forskningsbibliotek. Men studentene finner også litteratur i andre og mer fagspesifikke databaser som for eksempel PubMed, Cinahl og ERIC.

Stadig mer faglitteratur anskaffes gjennom nedlasting, noe fra åpne ressurser, mye fra tjenester som krever studentinnlogging. Enkelte trenger litt hjelp med å logge på og laste ned universitetenes lisensbelagte tilganger. Mange er ikke klar over mulighetene rundt dette.

Gjennom folkebibliotekets publikumsnett har man tilgang til fagartikler gjennom Idunn, en del av dette er ikke Open Access. Studenter har som regel tilgang gjennom sitt universitet, men muligheten er der i folkebiblioteket også. Folkebiblioteket kan også åpne tilgang til Nettbibliotekets (NB) lukkede ressurser for forskning og dokumentasjon når vilkårene er oppfylt. Litteratur til en eksamensoppgave eller et obligatorisk arbeidskrav regnes som dokumentasjon.

Leganto

Leganto er UH-sektorens inngang til digitale pensumlister, og kan nås fra lenke på UBs hjemmeside. Tjenesten kan være en grei inngang til å sjekke tilgjengelighet i Oria når studenten er i tvil om nøyaktig referanse (f.eks. utgave). I Leganto kan vi også sjekke om de etterspurte tekstene er tilgjengelige i kompendier.

Veiledning i akademiske ferdigheter

Universitetene krever at studentene lærer seg en del akademisk ferdigheter, som litteratursøk, kildekritikk, referansehåndtering og faglig skriving. Noen av disse er det naturlig at et folkebibliotek kan være med å bidra til, men det er også viktig å trekke en grense mot det mer avanserte som skal overlates til UB og fagveiledere.

Litteratursøk og kildekritikk

Senja bibliotek yter i dag en del hjelp med (enkle og mer sammensatte) søk i Oria og enkelte andre databaser som Idunn og Google Scholar, ofte etter fagartikler til bacheloroppgaven o.l. – av og til i mer fagspesifikke databaser. I forbindelse med slike søk er det relevant å ha kjennskap til fagterminologi på det aktuelle fagområdet. Innenfor helsefagene er det spesielt MeSH vokabularet som er viktig. Vi hjelper også med å redegjøre for søkemetodikk i skriftlige oppgaver. I forbindelse med søking hjelper vi studentene med kildekritikk og med å stille kritiske spørsmål til trefflistene og hvor de søker. Eksempler på ting vi får spørsmål om er fagfelle vurdering, forfattere, siteringer, årstall, osv.

Referansehåndtering og siteringsteknikker

Foran innlevering av større skriftlige arbeider etterspørres hjelp til å identifisere referansetyper, og hvordan de gjengis i teksten og litteraturlista. En måte å hjelpe på kan være å vise studentene relevante eksempler i UBs eksempelsamling, eller ved oppslag i manualen for aktuell referansestil. Praktisk hjelp med referansehåndteringsprogrammet EndNote er etterspurt, men vi har ikke veldig god kompetanse på dette.

Tekstbehandling

I forbindelse med større skriftlige arbeid hjelper vi med tekstbehandling og oppgavemaler.

Hva gjør vi ikke i dag? (etterspurte ting som vi ikke gjør i dag)

Vi får noen spørsmål om faglig skriving, utvikling av problemstilling og oppsett av større skriftlige arbeid. Av og til spørres det etter hjelp til systematiske søk og metodespørsmål. Men disse tingene er såpass avansert og fagspesifikt at det går utenfor vårt kompetanseområde. Vi ber studentene ta disse tingene opp med fagveileder eller universitetsbibliotek.

Del 2: Studentundersøkelsen

Undersøkelsens formål og problemstilling

Vi tok utgangspunkt i prosjektets målsetning om å legge bedre til rette for studenter i folkebiblioteket. Prosjektet skal utvikle et godt studenttilbud som er tilpasset dagens studenter og deres behov. For å gjøre dette trengte vi å kartlegge ulike grupper studenter, for å få mer systematisert kunnskap om deres bibliotekvaner og hva de har bruk for. Vi ville også ha innspill fra studentene til hvordan vi kan tilby enda bedre tjenester. Derfor bestemte vi oss for å gjennomføre en studentundersøkelse med formål om å gi oss innsikt i studenttilbudet fra brukernes perspektiv. Undersøkelsen skulle gi oss svar på følgende problemstilling:

Hva er studentenes behov for bibliotek tjenester?

For å svare på dette trengte vi også å besvare følgende spørsmål:

Hva kjennetegner gruppen av studenter som benytter (eller kunne hatt bruk for å benytte) studenttilbudet ved Senja bibliotek?

Hvordan bruker studentene bibliotek tjenester i folkebiblioteket?

Slik gikk vi fram: Spørreundersøkelse og kvalitative intervjuer

For å samle inn data til undersøkelsen valgte vi å lage en spørreundersøkelse for å kartlegge studentgruppa. I tillegg gjennomførte vi flere kvalitative intervjuer av studenter for å få en utdyping av behovene med henblikk på å forbedre tjenestene. Å kombinere kvantitative og kvalitative metoder – såkalt mixed methodology – styrker undersøkelsens validitet, og gir den større bredde ved at hver metode avdekker ulike aspekter ved fenomenet vi studerer (Blaikie 2019). Hensikten var at spørreundersøkelsen ville gi oss kvantitative data i form av tall og statistiske beskrivelser av målgruppa og deres vaner/behov. Kvalitative intervjuer skulle utfylle dette med fyldige beskrivelser av studentenes egen opplevelse, og gi oss en dypere forståelse av deres studiehverdag og praksis i bibliotekrommet. Datainnsamlingen ble gjennomført mellom april 2022 og februar 2023. Både spørreundersøkelsen og intervjuene er dermed såkalte tverrsnittundersøkelser, dvs. at målingen skjedde i et avgrenset tidsrom (Ringdal 2014:105-109). Studentundersøkelsen beskriver forhold i dette tidsrommet, og hadde ikke som mål å si noe om endring over tid.

Målgruppa for prosjektet er studenter på høyere utdanning som bor og studerer i Midt-Tromsregionen, og som har behov for fagbibliotek tjenester. Prosjektet inkluderer studenter som bor andre steder og som bruker vårt folkebibliotek til studiene, enten når de er på samlinger eller når de er hjemme på ferie. Vi ønsket også å nå ut til studenter i regionen som per i dag ikke bruker folkebiblioteket, men som kunne hatt nytte av å gjøre det.

Vi utviklet et spørreskjema med spørsmål som skulle hjelpe oss å svare på problemstillingen. Noen av spørsmålene i spørreskjemaet handlet om studentenes bakgrunn og generelle egenskaper slik som alder, kjønn, familiesituasjon, om de jobber ved siden av studiene, hva de studerer osv. Mens andre handlet om deres studiehverdag og bibliotekvaner. Informantene ble bedt om å rangere en rekke bibliotek tjenester etter hvor nyttig de er for dem. Vi valgte å bruke en likert-skala, slik at de fikk svaralternativene «Ikke nyttig / ikke aktuelt», «Litt nyttig», «Nyttig» og «Svært nyttig». De kunne også svare med tekst på et par spørsmål

om hva de opplevde som de viktigste tjenestene og om det var noe de skulle ønske var bedre tilrettelagt. På denne måten håpet vi å skaffe oss mer relevant kunnskap om studentenes brukermønster og behov, og få en indikasjon på hvor vi bør legge inn arbeidet for å forbedre tjenestene.

Vi valgte å lage et nettbasert spørreskjema som informantene kunne besvare med PC eller mobiltelefon. Rekruttering av informanter til spørreundersøkelsen ble gjort ved å sende ut epost og SMS til studenter som har nøkkelavtale med Studiesenteret Midt-Troms, og vi fikk hjelp av fagansvarlige ved noen av utdanningsinstitusjonene til å legge ut info om undersøkelsen på undervisningsplattformene. To studenter var behjelpelige med å dele info om prosjektet på studentenes Facebook gruppe, og oppfordret de andre studentene til å delta. Vi laget plakater og flyers med QR-kode og lenke til spørreundersøkelsen. Plakater ble hengt opp i bibliotekskrankene og i grupperom, og vi prøvde å fortelle om undersøkelsen til studentene som var innom alle avdelingene ved Senja bibliotek. For å nå ut til andre studenter i regionen, kontaktet vi lokalavisa og fikk en sak publisert om undersøkelsen. Til sammen var det 80 studenter som besvarte spørreundersøkelsen. Svarprosent er ikke mulig å vise. Det er på grunn av at det var selvrekruttering og at det er veldig vanskelig å vite nøyaktig hvor mange studenter som befinner seg i distriktet til Senja bibliotek. Undersøkelsen viser bare hvordan de som har sendt inn spørreskjemaet har svart på de enkelte spørsmålene, og dataene gir derfor ikke grunnlag for f.eks. signifikanstesting.

Innsamlet data ble eksportert til dataprogrammet Excel, hvor vi lagde tabeller og grafiske framstillinger. Vi analyserte datamaterialet ved å studere fordelingen på variablene, og vi sammenliknet og studerte sammenhenger mellom variabler som vi tenkte var viktige for kartleggingen. For å beskrive resultatene fra undersøkelsen omgjorde vi noen av verdiene til prosent og andeler, og regnet ut gjennomsnitt for aktuelle kategorier. Vi lagde også enkle diagrammer for å illustrere noen av funnene. På denne måten produserte vi deskriptiv statistikk om brukergruppa som kunne formidles på en forståelig måte.

I tillegg til spørreundersøkelsen gjennomførte vi kvalitative intervjuer. Totalt ble det gjennomført åtte intervjuer, hvor fem var individuelle intervjuer og tre var fokusgruppeintervjuer. Til sammen ble det intervjuet 15 studenter i forbindelse med studien. Fokusgrupper er en metode hvor en gruppe mennesker samtaler om et bestemt tema. Gjennom gruppeinteraksjonen uttrykker deltakerne sine meninger og erfaringer relatert til emnet (Halkier 2018:9-11). Temaet vi diskuterte var studentenes studievaner og hvordan de bruker folkebiblioteket. Kvalitative intervjuer er en vanlig og velegnet måte å tilegne seg kunnskap om menneskers livssituasjon, deres meninger, holdninger og opplevelser. Vi valgte intervju som metode for å få et dypere innblikk i studentenes opplevelse fra deres eget ståsted (Brinkmann & Tanggard 2012:17-19). Vi ønsket at kartleggingsarbeidet skulle være fleksibelt og åpen for nye forklaringer og oppdagelser underveis. Derfor passet det godt for prosjektet å anvende kvalitative metoder.

Rekrutteringen av informanter til intervjuene ble gjort ved å oppsøke studenter i biblioteket og spørre om de kunne tenke seg å bli intervjuet. Siden vi ønsket å få en bredde i dataene vi samlet inn, valgte vi å intervju studenter på ulike studier og nivåer, og med forskjellig kjønn og alder. Intervjuene ble gjennomført i et grupperom i Studiebiblioteket. Noen av spørsmålene var generelle og dreide seg om hvordan det er å være student utenfor campus, mens andre spørsmål var mer konkrete og handlet om hvordan de opplevde å bruke

folkebiblioteket i forbindelse med studiene (se vedlegg 1: intervjuguide). Intervjuene foregikk som uformelle samtaler, hvor det ble skapt en trygg atmosfære slik at informantene skulle føle seg komfortable til å åpne seg opp og fortelle mest mulig fritt fra sine egne erfaringer. Studentene var positivt innstilt til intervjusettingen, og vi opplevde at de hadde mye å si om de samtaleemnene vi tok opp. Dette gav oss et rikholdig datamateriale med fyldige beskrivelser, noe som styrker undersøkelsens validitet. Alle intervjuene ble tatt opp med lydopptaker og transkribert i etterkant. I analysen kodet vi de transkriberte intervjuene ved å anvende kategorier og fagbegreper.

Prosjektet fulgte etiske retningslinjer for innsamling av data. Senja kommune er behandlingsansvarlig for personopplysninger (Bedrekommune 2020). Vi gjorde en skjønnsmessig vurdering og begrunner innsamlingen av informasjon med en berettiget interesse. Det vil si at vi anser innsamlingen av data som berettiget siden prosjektet har målsetninger som vil være til allmenn nytte. Data vi samlet inn til undersøkelsen ble heller ikke ansett for å være særskilt sensitive. Informantene ble informert om hva undersøkelsen skulle brukes til og at alle data vi samler inn blir anonymisert ved publisering. Alle som ble intervjuet fikk et informasjonsskriv og måtte signere på en samtykkeerklæring (se vedlegg 2).

Analyse og tolking av data

I de følgende avsnittene går vi gjennom og tolker innsamlet data fra kartleggingen, og legger fram de viktigste funnene i undersøkelsen. Prosjektet hadde som formål å undersøke studentgruppa som bruker Senja bibliotek. Undersøkelsen har dermed god validitet og er gyldig for å oppnå dette prosjektets mål. Men det er viktig å understreke at dette er et relativt lite utvalg fra vår region, og det lar seg ikke uten videre generalisere til å gjelde andre områder og studentgrupper.

Hva kjennetegner studentene som bruker Senja bibliotek?

Gjennomgangen av datamaterialet viser at studentene som bruker Senja bibliotek er en heterogen gruppe. Det er mennesker med forskjellig bakgrunn, med ulike alder og livssituasjon, og de studerer på ulike fagområder og nivåer. Likevel viser undersøkelsen at studentene har visse egenskaper og trekk som går igjen, og som kan være nyttig å ha med seg når vi skal utvikle tjenestene for denne brukergruppa.

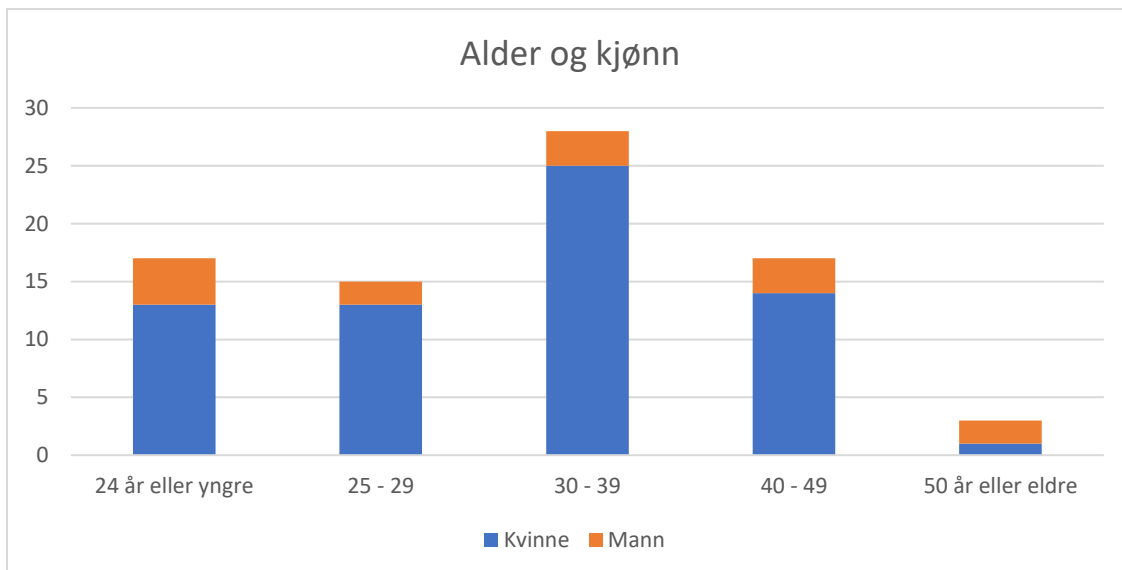
Studier og utdanningsinstitusjoner

Kartleggingen viser at denne gruppa består av studenter på ulike nivåer. Det er de som akkurat har startet på en bachelorgrad, til de som er på masternivå og høyere. Det er også noen som studerer enkeltemner og tar videreutdanning mens de jobber. Mange av studentene som bruker biblioteket går på studier og kurs i regi av Studiesenteret Midt-Troms (SSMT). En stor del av de som besvarte spørreundersøkelsen går på Studiesenterets desentraliserte utdanninger innen sykepleie, vernepleie, barnehagelærer eller grunnskolelærer. I tillegg er det andre studenter innenfor et vidt spekter av fagfelter, som bygningsingeniør, rettsvitenskap, ledelse, politiutdanning, medie- og dokumentasjonsvitenskap, farmasiutdanning, kristendomskunnskap og mange flere. Veldig mange av studentene i vår målgruppe går på studier ved Universitetet i Tromsø (UiT). De aller fleste ved UiT i Tromsø, men det er også noen som er tilknyttet studier ved campusene i Alta, Harstad og Narvik. I tillegg er det

studenter ved andre utdanningsinstitusjoner slik som Nord Universitet i Bodø, NTNU i Trondheim, Politi- og høgskolen, OsloMet og andre universiteter og høyskoler rundt omkring i landet. Flere av informantene er tilknyttet Universitetet i Sørøst -Norge campus Notodden, siden de har hatt et samarbeid med SSMT om å tilby samlingsbasert grunnskolelærerutdanning. 76 prosent av informantene oppga at de studerer desentralisert. Studenter ved Studiesenterets desentraliserte utdanninger bruker Senja biblioteks lokaler i forbindelse med samlinger og annet studiearbeid. Men det er også en del «enslige» studenter som benytter folkebiblioteket som arbeidssted. Dette er enten studenter som har bosted nær sin campus og som bruker folkebiblioteket på hjemstedet når de er hjemme i forbindelse med fridager eller ferie. Eller så er det studenter som av ulike årsaker velger å bli boende på hjemstedet mens de studerer, enten ved å ta fullt ut nettbaserte studier eller at de pendler til studiestedet av og til. Noen velger også å bo et annet sted enn ved campus i deler av studietiden, for eksempel i perioder hvor det er mye egenarbeid og lite obligatorisk oppmøte, slik som ved skriving av bachelor- eller masteroppgave.

Alder og kjønn

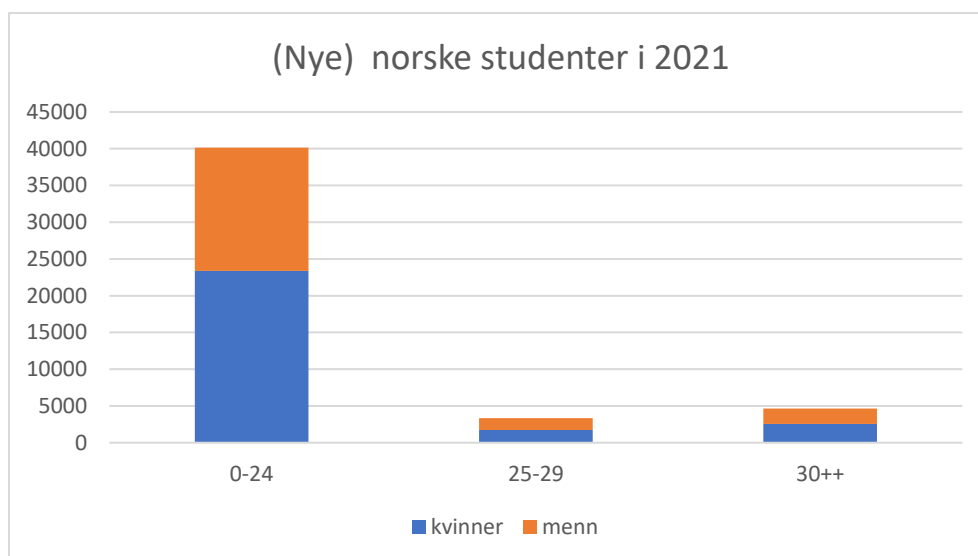
Videre i analysen legger vi merke til fordelingen på alder og kjønn. Figur 1 viser at de aller fleste studentene er kvinner. Kjønnfordelingen er trolig noe påvirket av at Studiesenteret Midt-Troms tilbyr sykepleierutdanning og barnehagelærerutdanning, som tradisjonelt har vært kvinnedominerte studier. Likevel er det bemerkelsesverdig at det er så liten andel menn i denne gruppa. Vi ser også at det er en stor andel av studentene som er godt voksne. Nesten 4 av 5 studenter som bruker Studiebiblioteket er 25 år eller eldre.

Figur 1 Søylediagram som viser fordelingen på alder og kjønn for studentene som besvarte Senja biblioteks spørreundersøkelse. Totalt var det 80 personer som besvarte undersøkelsen.

Sammenlikner vi dette med antallet nye studenter i hele Norge i 2021 (Figur 2), så ser vi at det er betydelig flere studenter under 25 år enn i vår undersøkelse. Studentene som er tilknyttet Senja bibliotek er altså en god del eldre enn gjennomsnittet av nye studenter i Norge.

Figur 2 Søylediagram som viser fordelingen på alder og kjønn for alle nye studenter i høyere utdanning i Norge i 2021. Diagrammet baserer seg på tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB 2021)

Tilknytning til lokalsamfunnet

De aller fleste av studentene er bosatt enten i småby eller i rurale strøk på den nordnorske landsbygda. Bare et fåtall av studentene i undersøkelsen er bosatt i større byer. Noen har adresse utenfor Midt-Tromsregionen, og bruker Senja bibliotek bare når de er i området. Men storparten er bosatt i Senja kommune eller nabokommunene Sørreisa og Målselv. Under intervjuene kom det fram at tilknytning til lokalsamfunnet i form av jobb, bosituasjon og nærhet til familie og venner er viktige faktorer for å studere desentralisert. En av studentene uttrykte det på denne måten:

Jeg bor hjemme og ser til huset. Det er min jobb. Det er for så vidt billigere å bo hjemme enn å bo i en by. Jeg har det meste jeg trenger her i forhold til fritidsaktiviteter og dagligvarebutikk og alt det der (Student 10)

Flere av informantene fortalte at de syns det var en fordel å bo på bygda siden de sparte penger på å slippe å betale dyre leieutgifter i byen. Så for noen kan det være delvis økonomisk motivert. For noen er det så enkelt som at en liker seg bedre på bygda enn i byen:

Jeg er egentlig ikke en som liker meg i by. Jeg liker meg godt her (...) så lenge jeg kan ha den friheten at jeg har naturen rett utenfor for eksempel ... (Student 2)

Mens for andre er nærhet til familien en avgjørende faktor:

Jeg har ikke unger, men stort sett all familie er jo her på heimplassen (Student 13)

Omsorgsansvar for barn

For mange studenter er tilknytning til familie og omsorgsansvar for barn en viktig del av livet. Av de som besvarte spørreundersøkelsen svarte 50 prosent at de har barn under 16 år. Det å ha ansvar for barn gjør at en ikke så lett kan flytte til et annet sted for å studere. Flere av informantene fortalte at de valgte å studere desentralisert fordi de anså det som ugunstig å rive opp familien for å flytte til byen, for så å flytte tilbake når utdanningen er fullført. De som har barn i barnehagen eller på skole får en ekstra sterk tilknytning til lokalsamfunnet. Det er ikke

tvil om at studiehverdagen påvirkes av at man har barn, og det krever at en må være fleksibel i måtene å jobbe på. For eksempel har studenter ved noen anledninger hatt med seg små barn til Studiebiblioteket i forbindelse med samlinger eller annet studierelatert besøk.

Å jobbe ved siden av studiet

94 prosent av alle som besvarte spørreundersøkelsen svarte at de jobber ved siden av studiet. 35 prosent jobber fulltid og 59 prosent jobber deltid. Her er det riktignok en del forskjeller i hvor store stillinger de har og hvor mye de jobber. Noen er tilkallingsvikar og jobber bare av og til, mens andre har flere jobber for å kunne ha nok inntekt. Når vi samtidig ser at 6 av 10 studerer fulltid, så er det ikke rart at flere av studentene sier at de har hektiske hverdager og at de ofte må jobbe med studiene på kveldstid og i helger. For de som kombinerer utdanningen med å ha både familie og jobb, er det nødvendig å innarbeide gode rutiner og sette av faste tider til å studere. For å få hverdagen til å gå opp er det viktig å utnytte godt den tiden de disponerer til studier. En av studentene på samlingsbasert utdanning ordlegger seg slik i et fokusgruppeintervju:

Når man har familie og jobb og tenker økonomi, så er det veldig greit å kunne kombinere studier med alt det andre. (...) Å kunne være strukturert og sette av tid, det er utrolig viktig når man går samlingsbasert (Student 4)

Det oppleves ikke alltid som en ulempe å jobbe ved siden av studiene. Noen synes det er veldig givende å ha en jobb ved siden av, og opplever at de drar nytte av undervisningen i arbeidshverdagen. Dette gjelder særlig for de som studerer noe som er i det samme fagområdet som det de jobber med, slik som for eksempel en barnehagelærerstudent som jobber i barnehage. I et fokusgruppeintervju var det en av barnehagelærerstudentene som sa:

Jeg jobber i barnehagen da, så det er fint å kunne kombinere. Det som jeg lærer på samlingene tar jeg jo rett med i barnehagen (Student 9)

De positive effektene går også den andre veien. Andre studenter fortalte at erfaringene fra jobben kommer til nytte i utdanningen:

Den gevinsten du får med å få teorien opp mot praksis igjennom hele studieløpet synes jeg er ganske stor (Student 11)

Å kombinere jobb og studier har altså sine fordeler. Studentene fortalte at de drar nytte av sine arbeidserfaringer i studiene. Det at de kan se den teorien de lærer på forelesningene i praksis, gir dem en bedre forståelse av det de studerer. Det tyder på at det kan oppleves som positivt og berikende å bruke sine erfaringer fra arbeidslivet i studiene.

Sosial bakgrunn

I denne undersøkelsen går vi ikke veldig grundig inn på studentenes sosiale bakgrunn. Vi har hovedsakelig søkelys på det som er relevant for å gi studentene gode bibliotekjenester. Men det er verdt å merke seg at 45 prosent av studentene som besvarte spørreundersøkelsen ikke har foreldre med utdanning fra høgskole eller universitet. Det er interessant når vi samtidig vet at en god del forskning viser at utdanning arves sosialt ved at foreldrenes utdanningsnivå virker inn på resultat og deltakelse. Tendenser i forskningen tyder på at utdanningsutbyttet

påvirkes av familiens ressurser og omgivelsene den enkelte vokser opp i (Christensen, Nilsen & Grønmo 2021). Samtidig er det slik at utdanning kan være et av de sikreste midler til oppadgående sosial mobilitet (Heggen, Lauglo & Helland 2013). Vi ser altså at nesten halvparten av studentene som bruker Senja bibliotek har foreldre uten høyere utdanning. For de av disse studentene som fullfører utdanningen vil det bety oppadgående sosial mobilitet, dvs. at de beveger seg oppover på den sosiale rangstigen fra den sosiale bakgrunnen de kommer fra. Dette betyr at vårt prosjekt kan være med på å minske den sosiale ulikheten i samfunnet. Dersom vi sørger for godt tilrettelagte støttetjenester for alle studenter i distriktet, så kan det føre til økt sosial mobilitet slik at den enkeltes sosiale bakgrunn spiller mindre rolle for utdanningsoppnåelsen. Det vil være i tråd med den delen av folkebibliotekets samfunnsoppdrag som handler om å fremme opplysning og utdanning, utvikle folks kompetanse og motvirke ulikhet (St.meld. nr. 23 (2008–2009)).

Økonomi

Flere av studentene vi intervjuet var opptatt av å spare penger og ta økonomiske hensyn. Selv om mange studenter i Norge mottar offentlig stipend eller lån, så er det funn i vår undersøkelse som forteller at en del av studentene har det trangt økonomisk. Noen har ikke råd til å studere uten å jobbe ved siden av. En av dem fortalte at han måtte ha flere jobber for å få endene til å møtes:

Jeg har tre jobber. Jeg må ha tre for å få nok inntekt liksom. (Student 10)

Det å ha forpliktelser i forhold til familie og omsorgsansvar for barn kan gjøre studenter avhengig av å ha inntektsgivende arbeid:

Jeg har jo og familie unger og sånt. Så det å kunne kombinere det med jobb for å kunne ha en inntekt er jo alfa og omega for oss (Student 7)

I intervjuene finner vi også flere eksempler på hvordan studenter må ta økonomiske hensyn når de gjør sine valg. Noen fortalte at de kjøper brukte bøker og låner noen bøker på biblioteket fordi det er dyrt å kjøpe nye utgaver av alle bøkene de trenger. De som må kjøre et stykke for å komme til Studiebiblioteket er opptatt av parkeringsmuligheter og priser på parkeringen. En del av dem synes at det er for dyrt. Dette ble diskutert i ett av fokusgruppeintervjuene:

Parkering det er dyrt. det er veldig dyrt og ... (Student 5)

Vi ønsker noe sånne studentrabatter da. Det hadde vært fint (Student 6)

En hel uke med parkering det er ganske dyrt. Og kommer vi etter halv 9 så er det opptatt på den billigste plassen (Student 7)

Ja, det går nesten en hundrelapp hver dag så (Student 6)

En annen student fortalte at hun antakeligvis ville vært oftere på biblioteket og jobbet med studiene hvis ikke parkeringen hadde vært så dyr. Studenter trenger bolig og en del av dem er opptatt av boutgifter. De synes at det er dyrt å bo i byen:

Jeg søkte først i Tromsø. Men det var så vanskelig å få hybel der til en normal pris. (Student 2)

En annen student som bor og studerer i hjembygda si ordla seg på denne måten:

Det er litt for at jeg har hus hjemme at jeg valgte å studere her. Og så for å spare leieutgifter (Student 13)

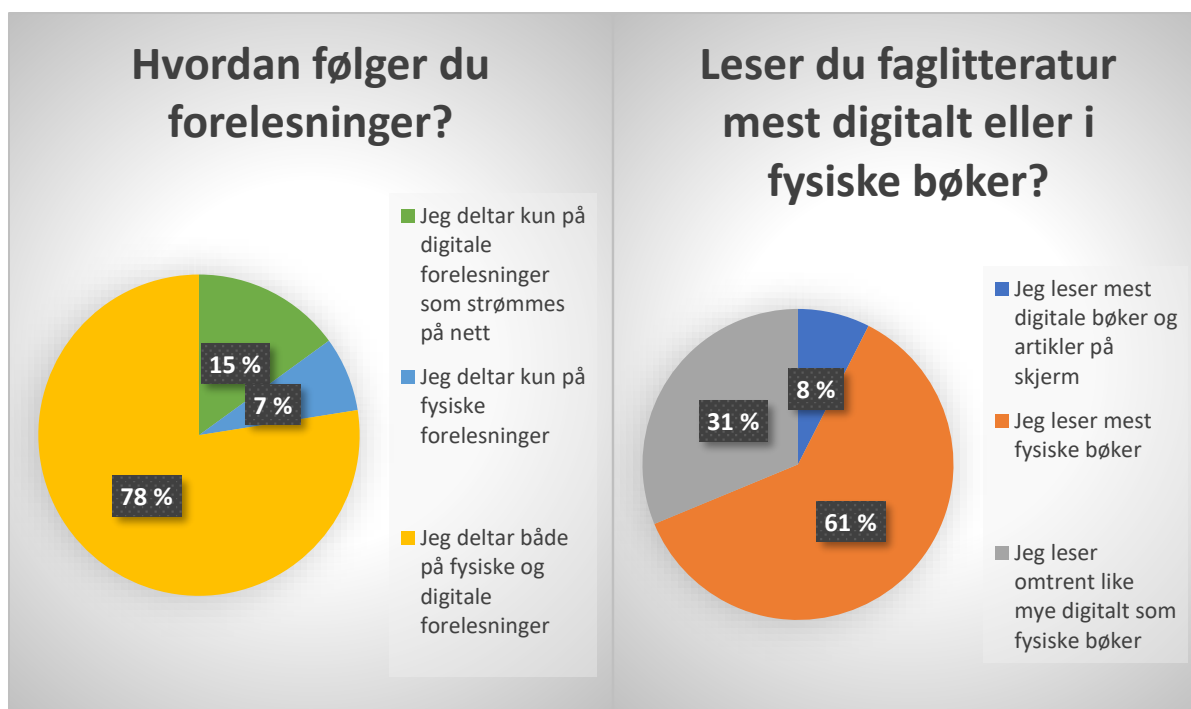
Det vi ser er at studentenes handlingsvalg påvirkes av deres økonomi. For de studentene som har dårlig råd så kan folkebiblioteket utgjøre en stor forskjell, nettopp fordi folkebiblioteket er gratis og for alle.

Behov for fleksibilitet i utdanningen

Vi ser at familie og jobb blir oppgitt som viktige grunner til å bli i distriktet og ta desentralisert utdanning. Tendenser i resultatene fra spørreundersøkelsen tyder også på dette. Av de som svarte «Ja» på spørsmålet om de har barn under 16 år, er det 86 prosent som svarer at de studerer samlingsbasert. Det er altså en sammenheng mellom det å ha barn under 16 år og det å studere desentralisert. Av de som oppgir at de jobber fulltid er korrelasjonen omtrent like sterk til det å studere desentralisert. Det er logisk å tolke det slik at det å ha barn og/eller jobb er årsaken til at de velger å studere på denne måten, og ikke motsatt. Dette stemmer godt overens med funn i NIFU-rapporten *Utdanning uavhengig av bosted og livssituasjon? Sluttrapport for evaluering av tilskuddsordninger for fleksible utdanningstilbud* (NIFU 2022). NIFU gjennomførte en spørreundersøkelse hvor de blant annet så på årsakene til hvorfor studentene velger å delta på fleksible utdanninger. Ifølge respondentene er muligheten for å kombinere utdanning med jobb, ønsket om å bli boende på samme sted og nødvendigheten av omsorgsansvar viktige grunner for at de valgte desentraliserte studieopplegg. Det kom også fram at for mange av studentene var fleksibiliteten i utdanningstilbudene helt avgjørende for at de kunne fullføre studiet.

Digitale studievaner

I Norge er det nå en nasjonal målsetning at utdanning og livslang læring skal være tilgjengelig der folk bor. Utdanningsinstitusjonene satser på fleksible og digitaliserte utdanninger. En økende mengde av digitale utdanningstilbud gir stadig flere muligheten til å studere, og gjør at utdanningen blir mindre avhengig av tid og sted. Omtrent en tredel av alle studentene ved Universitetet i Tromsø deltar på fleksible studier (UiT Norges arktiske universitet 2020). Vår studentundersøkelse tyder på at andelen som går på fleksible utdanninger er større blant studentene som bruker Senja bibliotek. Vi har sett at 76 prosent deltar på samlingsbaserte studier. Flere av de samlingsbaserte studiene som tilbys av Studiesenteret Midt-Troms er fleksible i den forstand at de er tilrettelagt med desentraliserte samlinger og nettbasert undervisning. I undersøkelsen kommer det også fram at digitale hjelpemidler spiller en vesentlig rolle i mange studenters studiehverdag. I spørreskjemaet spurte vi «Hvordan følger du forelesninger?» (figur 3). De aller fleste svarte at de deltar på digitale forelesninger. Bare 8 prosent deltar kun på fysiske forelesninger. Omtrent 3 av 4 deltar både på fysiske og digitale forelesninger, mens 15 prosent deltar kun på digitale forelesninger på nett.

Figur 3: Diagram som viser hvordan studentene følger forelesninger.

Figur 4: Diagram som viser fordelingen av hvordan studentene leser faglitteratur.

I intervjuene fortalte studentene at de deltar på forelesninger og gruppearbeid ved hjelp av Zoom, Teams eller andre verktøy for digitale videomøter. Noen har jevnlig nettforedlesninger som de kan følge direkte eller se i opptak i etterkant. Flere uttrykte at de setter pris på fleksibiliteten til den nettbaserte undervisningen, som gjør det lettere å kombinere studiene med jobb eller familieliv:

Vi har nettforedlesninger to ganger i uka. Den kan du følge direkte eller eventuelt se i opptak. Det er veldig lett å se på et opptak og så skrive ned spørsmål du har til foreleseren uansett. Så kan du ta det opp neste gang. (Student 3)

Vi er jo der i dag at den digitale undervisninga gjør det veldig enkelt. Når vi skal ha gruppearbeid så bruker vi å møtes digitalt. Sånn er det blitt og kommer kanskje til å være mer og mer (Student 4)

De synes at det er bra fordi det er praktisk og enkelt, og noe som gjør at de i større grad kan jobbe med studiene når det passer. Ikke minst gjør de digitale hjelpemidlene det mulig å bo hvor man vil når man studerer:

Jeg synes jo at det er mye å tjene på at du har anledning til å kombinere det med jobb (Student 11)

Altså det med å ha nettbasert eller forelesning på zoom for eksempel. Jeg synes det har vært en vanesak. For i starten så synes jeg det var veldig tungt å skulle sitte foran en PC skjerm en hel dag. Men det føler jeg har kommet seg mer og mer. Nå synes jeg at det er liksom greit. Så jeg synes det er veldig fint å kunne samles på Finnsnes. Jeg vil gjerne heller ha nettsamling enn det å reise til Tromsø (Student 4)

Koronapandemien har også sørget for at flere har blitt vant til å studere over nett:

Etter korona så ble jo alt så digitalisert. Så alt er jo tilgjengelig. Det er bare for meg å logge inn så har jeg alt jeg trenger liksom ... digitalt. Så det er jo lettere enn før nå å studere hjemmefra (Student 10)

Selv om det er fordeler med nettundervisningen, så er den noen studenter som opplever at det ikke er helt det samme som fysiske forelesninger.

Jeg var veldig tydelig på at jeg ville ha samlinger, altså fysisk oppmøte, hvis jeg skulle studere. For det sosiale rundt det og det å se folk i øyene, og sitte i et klasserom og høre på forelesningene syns jeg er mye mer ... det er lettere å følge med og bli engasjert enn hvis du sitter på skjerm. For da er det så lett at tankene flyr av gårde (Student 12)

Nei, du mister jo litt det sosiale aspektet da. Det er jo egentlig det. For det å være med noen andre det hjelper jo på viljestyrken. Man pusher jo hverandre til å møte opp og sånt (Student 10)

Jeg synes det er mye lettere å engasjere seg i de faglige diskusjonene når du sitter i et klasserom med studenter med direkte kontakt med foreleseren, enn hva det er å rekke opp hånda på teams og zoom når vi har vært på de plattformene (Student 11)

Studenter på nett- og samlingsbaserte utdanninger fortalte at kommunikasjonen med faglærere oftest foregår på epost eller gjennom chat- eller meldingsfunksjon i undervisningsplattformer som Canvas, Blackboard og liknende. Hvilken undervisningsplattform de bruker avhenger av hvilken utdanningsinstitusjon de er tilknyttet. De bruker også sosiale medier og kommunikasjonsverktøy som Teams, Zoom og Messenger til å holde kontakten og diskutere med medstudenter. På undervisningsplattformene finner de pensumlistene, og de leser en del av pensum digitalt i form artikler og bøker i digitale formater. Likevel er det lite i vår undersøkelse som tyder på at digitale formater skal ta helt over for de fysiske fagbøkene med det første. Hele 61 prosent av respondentene i vår undersøkelse svarte at de leser mest faglitteratur i fysiske bøker. Bare 7 prosent av studentene oppga at de leser mest digitale artikler og bøker på skjerm (se figur 4). En masterstudent begrunnet det på følgende måte:

... altså der jeg henter mest pensum og litteratur fra det er jo i bøkene. (...) men, ja du bruker jo en del skjermen og altså. For enten å se på tidligere forelesning eller det å se på vitenskapsartikler som er tilgjengelig på nett og sånn. Men selvfølgelig når jeg blir sittende å skrive så blir det en god del tid brukt på skjerm. Men når jeg skal lese dette stoffet så er det jo en del bøker (Student 11)

En annen ung student på en av de samlingsbaserte utdanningene forklarte det på denne måten:

Når du studerer, leser du mest i bok eller på skjerm?

Bok. Det mest boklesing. Og så bruker vi å få sanne kapittel sider fra sånt kompendium. Da bruker jeg skrive dem ut, for det er lettere for meg å sitte å ha det fysisk foran meg enn å sitte foran en skjerm (Student 9)

Hvorfor tror du at du syns det?

Nei, altså jeg blir fortere sliten liksom i hodet når man sitter og leser mye tekst på skjerm. Når man har de store oppgavene på 2-3000 ord, så blir det mye pauser.

... Da er det mye lettere å ha det fysisk foran seg, for da kan jeg liksom bare sette et merke på arket at; OK der kan vi ta en liten pause og fortsette fra der. Det er ikke bare å merke på et ark eller en kopi på PDF på PC hvor du er (Student 9)

Studentene bruker skriveprogrammer når de jobber med studiene, og en del bruker også referansehåndteringsprogrammer som EndNote. For å finne egenvalgt pensum og stoff til oppgaver og arbeidskrav, bruker studentene digitale søketjenester som blant annet Oria. Noen søker også på Idunn eller nb.no. Bruken av Oria avhenger av hvilken utdanning de tar. Enkelte fagfelter krever mer av studentenes søkeferdigheter enn andre. Derfor er det noen studenter som bruker mye tid på research og å finne stoff selv, mens andre klarer seg helt fint med å bare bruke pensumlitteraturen. Når de ikke er på campus må de logge seg på ved å bruke Feide eller VPN for å få tilgang til utdanningsinstitusjonenes digitale ressurser, som normalt er bak betalingsmurer. Noen av studentene i vår undersøkelse syntes at dette systemet var unødvendig vanskelig. De mente at den digitale faglitteraturen burde være mer åpen og tilgjengelig, og at de skulle hatt de samme digitale tilgangene i studiebibliotekene som de har når de er på universitetscampus:

Det hadde vært veldig bra om det ble tilgang på hele Studiesenteret for eksempel, og på de her små bibliotekene også (Student 3)

En av studentene brukte Oria uten å logge inn:

Egentlig så trengte jeg ikke å logge på. Fordi det er bare hvis jeg skulle lagre det jeg søker og liksom ha en liten oversikt. Men jeg kunne være inne på Oria uten å være innlogget med Feide (Student 13)

Hvis studenter i distriktene skal ha et likeverdig tilbud, så bør de digitale ressursene gjøres lettere tilgjengelig også utenfor campus. Dette kan ses i sammenheng med folkebibliotekets tilgang på Idunn og satsing på Open Access generelt. Folkebiblioteket kan spille en enda viktigere rolle når det kommer til å veilede studenter på digitale søk, og å informere studenter om hva de har tilgang til.

Studentenes behov for bibliotek tjenester

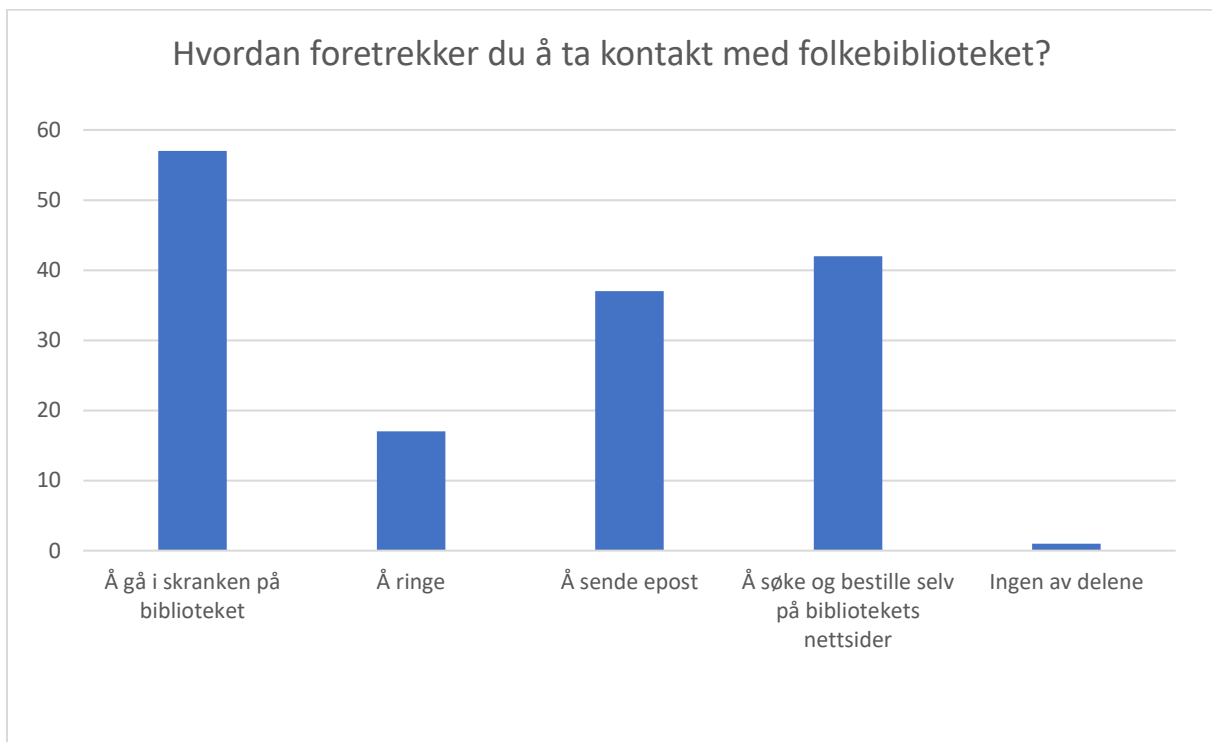
Hvordan bruker studentene folkebiblioteket?

Ved å analysere svarene fra spørreundersøkelsen får vi et bilde av hvordan studentene bruker folkebiblioteket, og hvilke bibliotek tjenester de synes er nyttige for dem. Vi bruker i tillegg utdrag og sitater fra intervjuene for å utdype dette bildet, og få en bedre forståelse for hvorfor det er slik.

De aller fleste studentene i vår undersøkelse bruker Senja bibliotek sin hovedavdeling i Kunnskapsparken på Finnsnes. Dette er ikke noen overraskelse med tanke på at vi sendte ut spørreundersøkelsen til studenter med nøkkelavtale hos Studiesenteret, og aktivt rekrutterte informanter blant studenter på Studiesenterets desentraliserte utdanninger. Men vi ser også at det er noen som svarte at de ønsker å bruke Senja bibliotek sine avdelinger ved Senjahopen, Stonglandseidet, Gryllefjord og Rossfjord, og folkebibliotek i nabokommunene Målselv og Sørreisa. Mange av studentene bruker flere bibliotek i forbindelse med studiene. For eksempel er det noen som bruker sitt universitetsbibliotek når de er på studiestedet, Senja bibliotek sitt

studiebibliotek når de har samling på Finnsnes, og sitt lokale folkebibliotek når de er i heimbygda.

Vi spurte studentene hvordan de foretrekker å ta kontakt med folkebiblioteket (se figur 5). De kunne krysse av for flere alternativer. Vi ser at mange studenter synes det er gunstig å ta kontakt digitalt ved å sende epost eller å søke og bestille faglitteratur selv på bibliotekets nettsider. Men det som skåret høyest er å gå i skranken på biblioteket. Bare et fåtall foretrekker å bruke telefon til å ta kontakt. Dette kan tyde på at en stor del av studentene er kompetente og bekvemme med digitale kommunikasjonsformer, men at dette ikke fullt og helt erstatter det fysiske møtet i bibliotekskranken. Det kan tenkes at studentene får noe mer ut av å komme til biblioteket og møtes ansikt til ansikt med en bibliotekar som kan hjelpe dem, og at mange derfor foretrekker dette hvis de har mulighet til det.

Figur 5: Søylediagram som viser hvordan studentene foretrekker å ta kontakt med folkebiblioteket

Vi har sett at studentene som bruker Senja bibliotek ikke er en homogen gruppe. Det er forskjellige typer studenter som kan ha ganske ulik studiehverdag. Deres brukervaner og behov for bibliotekstjenester avhenger blant annet av hvilken utdanning de tar, hvordan studiet er bygd opp og hvilken fase av studiet de er inne i. I intervjuene ba vi studentene beskrive hvordan de vanligvis jobber med studiene når de er på folkebiblioteket. En av studentene ble intervjuet mens han var i innspurten av masteroppgaveskrivingen. I ukene før innlevering satt han nesten hver dag og jobbet inne på et grupperom på Studiebiblioteket. Han fortalte:

Nei, det er bare å lese og lese. Og nå holder vi på med oppgavene som skal produsere tekst. Så det er jo i stor grad det jeg gjør (Student 11)

Andre informanter forteller også at de i perioder har «flyttet inn» på Studiebiblioteket for å skrive på oppgaver, hjemmeeksamener eller arbeidskrav.

Når det gjelder bruken av folkebiblioteket, så er det noe forskjell på vanene til studenter som går på Studiesenterets samlingsbaserte studier og andre studenter som studerer «alene» utenfor sin campus. De som går på samlingsbasert utdanning jobber ganske intensivt mens samlingene pågår. Da er de på fysiske forelesninger og bruker Studiebibliotekets lokaler til gruppearbeid og diskusjoner. Flere av de vi intervjuet opplevde at det «går i ett» på samlingene og at det er lange dager med mye jobbing. Imellom samlingene studerer de mye på egenhånd. En av studentene beskrev det på denne måten:

Jeg brukte mye tid på å lese det jeg skulle og å skrive notater. Og så hadde vi en del arbeidskrav og gruppepresentasjoner. Så jeg brukte det rommet både for å sitte i stillhet og lese, men også for å være i fred når jeg prata med studiegruppa over Teams (Student 12)

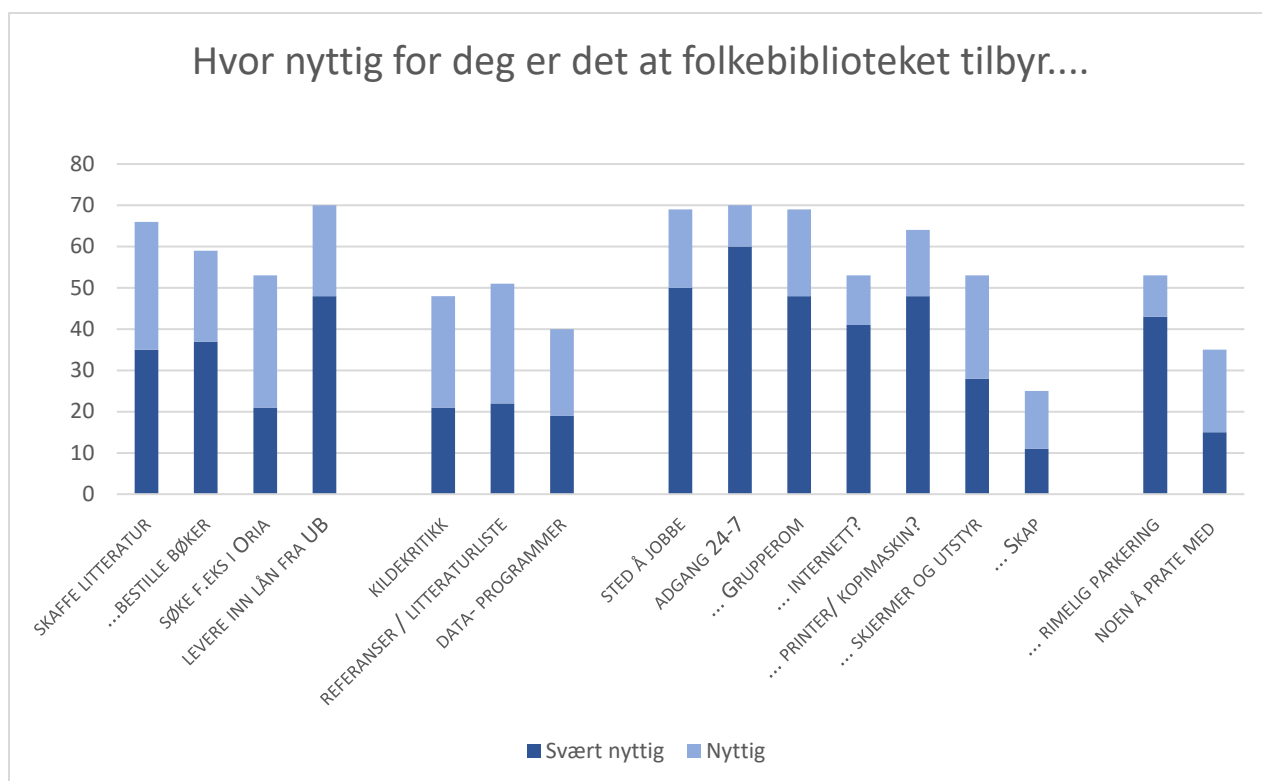
Studenter som ikke er tilknyttet disse samlingene må i større grad jobbe på egenhånd og legge opp studiehverdagen selv. En av studentene vi snakket med gikk på en nettbasert studie på et universitet i en helt annen del av landet. Han fortalte:

I dag så jeg litt videoer og gjorde litt oppgaver. Så jeg bare bytter litt på det. Så lager jeg en plan for hva jeg skal gå gjennom på den og den dagen (Student 10)

Vi ser at studentenes bibliotekvaner ikke bare handler om å låne bøker. De bruker folkebiblioteket til å sitte og lese bøker eller artikler, enten som utskrift eller digitalt. De følger med på digitale forelesninger. Noen jobber alene mens andre jobber sammen med andre. Gruppearbeid og diskusjoner kan foregå fysisk sammen for eksempel i et grupperom, eller via digitale kommunikasjonsverktøy. I perioder jobber de med innleveringer. Det kan være alt fra enkle arbeidskrav til større oppgaver. Da handler det mye om å skrive og å søke etter relevant stoff til oppgaven.

Talking av survey-data: Studentenes vurdering av bibliotekjenestene

Ved å studere svarene i spørreundersøkelsen får vi et bilde av hvor nyttig studentene opplever at de ulike bibliotekjenestene er (Figur 6). Vi ser at noen tjenester stikker seg ut som veldig viktige for studentene. Dette går hovedsakelig på to områder, nemlig det som handler om tilgang til litteratur og det som handler om å ha et fysisk sted å studere. Av de klassiske bibliotekopp gavene så er det «hjelp til å skaffe faglitteratur», «innlån fra andre bibliotek» og «at du kan levere inn fagbøker du har lånt fra UB på ditt nærmeste folkebibliotek» som oppleves som veldig nyttige. 84 prosent svarte at de synes det er «nyttig» eller «svært nyttig» å få hjelp til å skaffe faglitteratur. 75 prosent svarte det samme på å få bestilt bøker på innlån fra andre bibliotek. Enda flere opplever det som nyttig å kunne levere inn bøker de har lånt på andre biblioteker. Her svarte hele 89 prosent «nyttig» eller «svært nyttig». Andre veiledningstjenester som «hjelp til å søke etter bøker/artikler (for eksempel i Oria)», «hjelp til kildekritikk» og «hjelp med referanser / litteraturliste i forbindelse med skriving av oppgaver» oppleves også som viktige tilbud for mange. Over 60 prosent svarer «nyttig eller «svært nyttig» på disse. For «hjelp med dataprogrammer eller innlogging» og «å ha noen å prate med om studiene» var det en større andel som svarte at det var «ikke nyttig / ikke relevant» eller «litt nyttig». Men det er verdt å merke seg at det likevel er en gruppe studenter som synes at disse tilbudene er svært nyttig.

Figur 6: Søylediagram som viser hvor nyttig studentene opplever at de ulike bibliotekjenestene er. Diagrammet viser antall studenter som svarte «Nyttig» og «Svært nyttig» på spørsmål om hvor nyttig tjenestene er for dem. Totalt var det 80 personer som besvarte undersøkelsen.

I undersøkelsen kommer det tydelig fram at den fysiske tilretteleggingen er veldig viktig for studentene. Nesten 9 av 10 svarer at det er «nyttig» eller «svært nyttig» å «ha et sted å sitte å jobbe med studiene», «tilgang til grupperom» og «adgang til lokalene utenom ordinær åpningstid». Disse tre spørsmålene handler alle om å ha et sted å være for å studere. Vi ser også at det er en større andel som svarer «svært nyttig» på disse spørsmålene. Det er hele 75 prosent som opplever at adgang utenom ordinær åpningstid er svært nyttig. Videre ser vi at utstyr og hjelpemidler som det å ha tilgang til printere, internett og skjermer og utstyr for digitale møter også skårer høyt for en stor del av studentene. Tjenesten «Printer/kopimaskin» er det ca. 80 prosent som svarer «nyttig» eller «svært nyttig» på, mens det samme tallet ligger rundt 68 prosent for «internett» og «skjermer og utstyr». Når det gjelder skjermer og utstyr er imidlertid andelen som synes det er svært nyttig noe mindre. Det kan tyde på at tilbud om dette oppleves bra, kanskje som en bonus eller luksus, men at mange studenter har egen datamaskin som de kan bruke om nødvendig. På spørsmålet om hvor nyttig de synes det er at folkebiblioteket tilbyr «skap for å oppbevare ting» var det en ganske mange som svarte at dette ikke var nyttig eller aktuelt for dem. Så selv om noen studenter synes det er praktisk å ha et sted å oppbevare tingene sine, så er det ikke et utbredt behov for dette. Det kan tyde på at en god del av studentene enten tar med seg sekken sin eller setter den et annet sted når de forlater området, eller at de ikke er på Studiebiblioteket så lenge om gangen at de trenger et sted til å oppbevare tingene.

I spørreundersøkelsen ba vi også studentene om å si hvilken tjeneste de synes er aller viktigst for dem (Figur 7). Dette gjorde vi for å få et enda tydeligere svar på hva som er behovet for bibliotekjenester, og finne ut hvor vi mest effektivt kan øke innsatsen for å

utvikle tilbudet. Merk at her ba vi informantene å oppgi de tjenestene som er spesielt viktig for dem. Så selv om noen tjenester får et lavt antall svar på dette, så betyr det nødvendigvis ikke at de er unyttige. Her ser vi de samme tendensene til at tilgang til litteratur og et sted å sitte og jobbe er viktig. Mange av svarene går på det fysiske bibliotekrommet og hjelpemidler. Det kommer tydelig fram at for mange er den fysiske tilretteleggingen det aller viktigste. Vi legger også merke til at flere nevner parkeringsmuligheter som det viktigste.

Figur 7: Søylediagram som viser hvilke tjenester studentene opplever som viktigst.

Tilgang til faglitteratur

I dette avsnittet setter vi søkelys på hvordan studentene får hjelp fra folkebiblioteket til å skaffe litteratur som de trenger til studiene. Ved å tolke data fra de kvalitative intervjuene forsøker vi å få en bedre forståelse for hvordan dette oppleves fra studentenes perspektiv. Vi spurte blant annet hvordan de går fram når de skal få tak i litteratur. Studentene kjøper ofte de bøkene som er mest nødvendig. Mange synes at det har det en verdi å eie noen bøker i tilfelle de skulle få bruk for dem i fremtiden. Men det er likevel en del studenter som oppsøker folkebiblioteket for å få tak i bøker og artikler som står i pensumlista. En av studentene beskrev det slik:

Jeg har pensumlista fra foreleserne, så jeg startet med den. Så gikk jeg en runde på biblioteket og så hva slags bøker de hadde der som var relevant meg. Og når jeg var i Tromsø på universitetsbiblioteket plukka jeg også med meg litt bøker (Student 12)

Hun fortsatte:

... jeg har kun kjøpt de fem bøkene som kreves direkte fra pensumlista. Resten av sånn ekstra snacks har jeg lånt (Student 12)

En annen student beskrev det på denne måten:

Vi får ei liste over de bøkene vi må ha. Jeg har brukt Akademika mest for å bestille bøker, for de har hatt sånne pakketilbud. Men så har det jo vært sånne enkeltbøker hvor vi trenger bare noen få sider. Da har det vært mye lettere å dra på biblioteket å låne boka og ta kopier av de sidene, eller skrive ned hvis det bare er noen småting. Og når man har levert tilbake så har man i hvert fall sett over det.

... Det er litt dumt å kjøpe en bok for bare seks sider (Student 9)

Det kan altså være flere grunner til at de ønsker å låne bøker. Det hender at de er i tvil om en bok er den riktige, eller at de ikke vet om de har behov for den. Da er det praktisk å kunne låne den på folkebiblioteket istedenfor å kjøpe den ny. Så slipper man å risikere å bruke penger på en bok man ikke har bruk for:

Jeg kjøper en del av bøkene. Men ofte bruker jeg å låne noen bøker jeg er usikker på om jeg trenger å kjøpe i det hele tatt, bare for å kartlegge litt hva det handler om (Student 2)

Noen ganger må studenter gjøre research til oppgaver som de jobber med, og da kan det hende at de trenger hjelp til å finne stoff til temaet de skal skrive om. En av studentene som tok videreutdanning kontaktet Senja bibliotek på epost. Hun opplevde at hun fikk gode tips om det temaet hun trengte til sin hjemmeeksamen, og at biblioteket var raske med å svare:

Jeg har fått masse hjelp av biblioteket til å finne bøker som jeg trengte. Også hvis jeg har kommet borti noe utenom pensumlista som jeg hadde tenkt at kunne vært interessant å trekke inn, så har jeg spurt om de kunne skaffe det ... også er det noen bøker man kanskje bare bruker litt og ikke trenger senere. Så det har vært kjempefint (student 3)

Mye av den faglitteraturen som folkebiblioteket skaffer til studentene innlånes fra andre bibliotek. Disse fagbøkene bestilles ofte fra høgskole- eller universitetsbibliotek, og reserveres til studentene som får beskjed når de kan komme til biblioteket å hente dem:

Plutselig oppdaget jeg at det var to bøker jeg hadde kjempebruk for ganske umiddelbart. Det ville tatt ganske lang tid å vente hvis jeg skulle kjøpe det. Så jeg sjekket om Senja bibliotek hadde dem. De reserverte dem til meg. Den her kom fra Høgskolen i Finnmark. Jeg hentet den nede i reservasjonshylla (Student 11)

Studentene vi intervjuet gav inntrykk av at de satte pris på å få hjelp til å bestille bøker fra andre bibliotek:

Hvis jeg trenger en bok så er det jo lett å gå hit å spørre: «har dere den?» Da har de muligheten til å liksom hente den i fra Tromsø eller fra et annet bibliotek. Det har de vært veldig behjelpelig med å ordne (Student 9)

Bibliotekaren i folkebiblioteket bestiller bøkene for studentene, eller viser studentene hvordan de skal bestille dem selv på fagbibliotekets digitale søketjeneste (for eksempel i Oria). En del av studentene går selv inn på fagbibliotekets søkeportal og bestiller bøker, og da velger de enten at de skal sendes til hjemadressen eller at de skal hente dem på sitt lokale folkebibliotek. Det at desentraliserte studenter kan velge å få tilsendt fagbøker hjem til seg oppleves veldig bra for dem som benytter seg av det. Men det er ikke alle studenter som vet at de kan benytte seg av dette tilbudet:

Jeg ikke visste før jeg begynte å bruke biblioteket at jeg kunne fjernlåne alt.

... jeg tenkte at jeg måtte opp til Alta for å låne disse bøkene (Student 13)

Denne informantene sparte seg for en 400 kilometer lang kjøretur fra Senja til Alta, så hun hadde veldig stor nytte av å kunne få det tilsendt. Hun fortalte også:

Jeg hadde jo til slutt en hel stabel. Så det var jo kjempekjekt. De bøkene jeg hadde lånt i Alta var det ingen problem å få levert inn heller. Så det var tipp topp (Student 13)

Direkte hjemlån og at studentene kan levere inn bøker de har lånt fra universitetsbiblioteket på sitt folkebibliotek er begge tjenester som oppleves som veldig nyttige for studenter som har lang vei til campus. Men i vår undersøkelse oppdaget vi at det er en god del studenter som ikke vet at de har muligheten til dette. Det er derfor viktig å sørge for at studenter i distriktet får tilstrekkelig informasjon om disse tilbudene.

Noen studenter skulle gjerne hatt nyere og mer relevant faglitteratur på sitt bibliotek. Flere gav tilbakemelding om at de har behov for lengre lånetid på bøker. En av dem vi intervjuet ønsket at biblioteket kunne ha inne noe faglitteratur som ikke var til hjemlån, slik at en vet at det alltid er tilgjengelig der, og ikke utlånt. En av de andre sa det slik:

En annen ting som jeg kanskje har lyst å ta opp er jo det med å ha nok bøker. Det kunne vært et bedre samarbeid mellom universitetet og biblioteket, at du kanskje fikk tatt inn et visst antall eksemplarer av ... sånn som i høst når vi hadde litteratur og skulle lese veldig mange romaner og diktsamlinger, så hadde det vært veldig greit å slippe å kjøpe alt (Student 4)

I analysen av intervjuene ser vi at det er flere måter studentene går fram for å skaffe litteratur. De søker selv på Senja bibliotek sine nettsider eller fagbibliotekets søketjeneste, de går i biblioteket og leter i hyllene eller spør i skranken, eller de sender e-post og spør om hjelp til å få tak i det de trenger. De synes det er bra å få hjelp fra folkebiblioteket spesielt til å:

- Finne pensumbøker som de trenger.
- Gjøre research til oppgaver og lete etter relevante bøker / fagartikler om det temaet de skal skrive om.
- Låne bøker som de bare trenger noen sider av, er usikre på om de trenger eller kun har bruk for en begrenset periode og som de ikke trenger senere.
- Få tilsendt (eller levere inn) bøker fra fagbibliotek slik at de slipper å reise langt for å gjøre det.

Et sted å jobbe med studiene

Som vi har sett er resultatene fra spørreundersøkelsen klar på at studentene vi spurte har stor nytte av å ha et sted å sitte å jobbe med studiene. «Et sted å sitte å jobbe» er også det tilbudet som flest studenter oppgir som den aller viktigste for dem. I dette avsnittet skal vi se nærmere på hvorfor det er slik, og hvordan studentene drar nytte av det fysiske bibliotekrommet i sin studiehverdag. I intervjuene kommer det fram at en god del av studentene kan jobbe med studiene i eget hjem, enten ved skrivebord eller ved kjøkkenbordet. Men de har likevel et behov for et arbeidssted utenfor hjemmet:

For min del er det mest bare å få seg en plass og komme seg litt ut av huset. Jeg ser på det som en slags arbeidsbenk å være på dagen (Student 10)

Det kan være viktig å skille mellom hjem og arbeidssted:

For så vidt har jeg jo et bord hjemme jeg kan sitte på. Men jeg foretrekker å være her. For da får jeg kommet meg litt bort, og jeg kan forbinde studiene med denne plassen. Og når jeg er hjemme så kan jeg slappe mer av (Student 10)

Det er godt å ha rutiner i hverdagen hvor de «kommer seg litt ut av huset», og drar til et sted med andre omgivelser enn de har hjemme. Når de sitter i Studiebiblioteket på en leseplass, «studiebås» eller i et grupperom, så oppleves det som om omgivelsene og det fysiske rommet stiller noen forventninger til dem:

Det er noe med det å sette seg selv den settingen da, og at du lurer deg selv til at nå ... ja er det liksom settinga rundt som setter noen forventninger til at du skal jobbe og produsere noe (Student 11)

Studentene trenger ro til å konsentrere seg om det de skal gjøre. Derfor er det greit å ha et rolig sted som gjerne er avskjermet fra støy og aktivitet:

Det viktigste for meg er at man har en plass å være. Altså en plass som er litt skjermet fra alt det andre, sånn at man kan sitte i fred og ro og jobbe (Student 13)

Studentene opplever at når de er hjemme så kan det lettere oppstå distraksjoner og forstyrrelser som gjør at de mister tråden i det de holder på med. Det kan for eksempel være at familiemedlemmer trenger oppmerksomhet eller at de får besøk:

Det er jo lettere å sitte her og være produktiv, enn å sitte hjemme hvor du kanskje har familie som plutselig kommer innom eller at det kommer folk og så begynner det å skje mye rundt (Student 9)

Jeg bor jo i et lite hus. Det hender at sønnen min kommer hjem med kompis, og det er dumt å avvise dem. Så da hadde det vært fint og hatt en annen plass å være hvis man skal lese (Student 3)

Det kan også være andre forstyrrelser som for eksempel en hund som bråker:

Nå har vi fått ny leieboer. Han har en hund som bruker å gnelle litt når han er på jobb. Det er litt forstyrrende. Og så er det jo mange ting man ser og kommer på at man vil gjøre hjemme (Student 10)

Eller det kan være husarbeid:

Hjemme så blir det jo fort at man begynner å støvsuge og vaske klær og skal være så effektiv (Student 12)

I intervjuene blir det også nevnt andre distraksjoner som kan oppstå hjemme. Noen forklarte at de lettere blir fristet til å gjøre andre ting som å se på TV, surfe på internett eller å slappe av i sofaen når de er i sitt eget hjem. Andre kunne bli forstyrret av støy fra naboer, trafikk, bygningsarbeid og liknende.

På Senja biblioteks studiebibliotek på Finnsnes og på avdelingen i Senjahopen har studenter mulighet til å bruke lokalene utenom ordinær åpningstid. Som vi har sett er dette en tjeneste som studentene setter veldig pris på. En student utdyper dette:

Tilgjengeligheten er jo helt genial. Altså at jeg kan være her fra morgen til kveld, og når tid som helst på kvelden, og at jeg kan låse meg selv inn med den nøkkelbrikken og alt. Det er veldig OK (Student 11)

En forklaring på hvorfor de har behov for dette er at mange i denne brukergruppa har jobb ved siden av studiet og/eller forsørgeransvar for barn, og at de dermed må studere en del på kveldstid og i helgene. I en hektisk hverdag må de studere i ledige stunder og når det passer. Da har de bruk for å kunne låse seg inn på Studiebiblioteket og bruke lokalene når biblioteket er stengt. Noen av studentene var imidlertid misfornøyd med at de ikke kunne få nøkkelavtale på sitt lokale folkebibliotek:

Jeg er kanskje en av de som har brukt lokalene her minst. Jeg har jo en times kjørevei hver vei. Jeg har inntil nylig vært alenemor, så jeg har ikke hatt den friheten til å dra hit. Så jeg har også savnet litt å kunne bruke mitt lokale bibliotek i Senjahopen (Student 4)

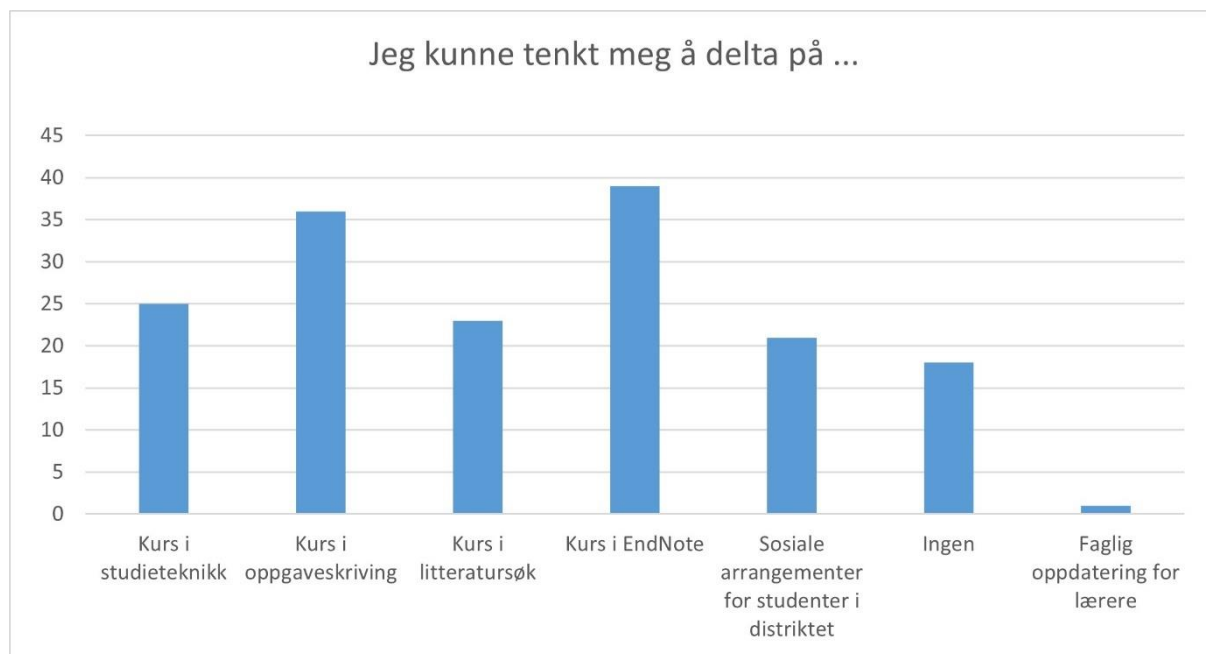
En annen student la til:

Men til vanlig så skulle jeg ønske at jeg kunne hatt den muligheten på mitt lokale bibliotek på Stonglandseidet. Så det hadde vært veldig bra om vi kunne hatt mulighet og hatt en nøkkel dit og sittet der og lest (Student 3)

Vi kan sammenfatte studentenes erfaringer med å bruke Studiebibliotekets fysiske fasiliteter. For at Studiebiblioteket skal skape en god ramme og legge til rette for å studere, så er det noen ting som er viktige å ha på plass. Det aller viktigste er at de har et sted å være som er tilgjengelig når de trenger det. Nøkkeladgang til lokalene gir studentene denne muligheten. Stedet de sitter og jobber bør være rolig og avskjermet, slik at de får fred til å studere. Noen av studentene foreslår å ha flere «isolerte» båser. Godt leselys og god ventilasjon er ønsket. Vi fikk også innspill om at Studiebiblioteket bør ha flere grupperom ulåste i åpningstiden. Når det gjelder utstyr og hjelpemidler så har studentene bruk for tilgang til strøm, internett og printer, og at dette er enkelt å koble til. Det er positivt med skjermer, båndopptaker, tilgang på kjøkken og skap for å oppbevare ting, men dette oppleves mer som en bonus som de fleste kan klare seg uten. Noen ga tilbakemelding om at det er godt å kunne bruke møbler som er mer komfortable, som sofa eller lenestoler, slik at de av og til kan sitte mer behagelig når de leser. Muligheter for parkering er også en del av den fysiske tilretteleggingen. Som vi har sett er det en del av informantene som ønsker seg billigere parkering for studenter.

Behov for kurs og arrangementer

Vi spurte studentene om hva de kunne tenke seg å delta på av kurs og arrangementer ved folkebiblioteket. Her fikk de listet opp en del alternativer som vi tenkte de kanskje kunne hatt bruk for, og som vårt prosjekt kan være med å få i stand. Studentene kunne krysse av på flere alternativer.

Figur 8: Søylediagram som viser studentenes behov for kurs og arrangementer

Figur 8 viser hva studentene som bruker Senja bibliotek oppgir at de har behov for. Vi vet at mange av studentene har tilbud om ulike kurs og arrangementer gjennom sin utdanningsinstitusjon eller fagbibliotek. Likevel ser vi at det er en god del studenter som svarer at de ønsker slike tilbud her i Senja. Opp mot halvparten av studentene vi spurte kunne tenke seg å delta på kurs i EndNote eller oppgaveskriving.

Flere tilbakemeldinger fra studentene

I spørreundersøkelsen spurte vi «*Er det noe du skulle ønske var bedre tilrettelagt på folkebiblioteket?*». Her kunne studentene skrive inn svaret selv. En del av disse innspillene er allerede nevnt i analysen. Men vi tar det også med i gjennomgangen her for å få et enda mer nyansert bilde. Det kom flere tilbakemeldinger om at de ønsket bedre og mer relevant faglitteratur, samt lengre lånetid. Her er noen av svarene som gikk på litteraturtilgang:

Lenger låneperiode på bøker

Lengre låne tid for studenter

Nyere faglitteratur

Aktuelle og oppdaterte pensumbøker

Mer relevant faglitteratur på lokalt bibliotek evt. bare tilgjengelig på biblioteket/ikke hjemlån, slik at en vet at det alltid er tilgjengelig der og ikke utlånt

Flere av studentene som bruker Studiebiblioteket på Finnsnes gav følgende innspill:

Bedre parkering

Billigere parkering for studenter

Rimelig parkering for studenter

Her er noen flere innspill fra studenter ved hovedavdelingen på Finnsnes:

Ha flere grupperom ulåste i åpningstidene

*Mer "isolerte" båser, i dag vet jeg kun om de oppe i andre etasje med utsikt mot kaia.
Lite aktuelt å sitte der, så ender opp med å ta et grupperom*

Bedre info om mulighetene

Her er noen av innspillene vi fikk fra studenter som bruker Senja biblioteks mindre avdelinger i distriktet:

Større ressurs for bibliotekar

*Tilgang til biblioteket utenom åpningstid. Mulighet til å lese bøker digitalt i
Nasjonalbiblioteket utenom åpningstid*

Bedre internettforbindelse, skjermer til PC

Oppsummering og implikasjoner

I dette kapitlet oppsummerer vi kartleggingen for prosjektet Studenttjenester i folkebibliotek. Vi trekker fram de viktigste funnene og drøfter hvilke implikasjoner dette kan få for videreutviklingen av tjenestene.

Dagens studenttjenester ved Senja bibliotek

Kartleggingsrapportens del 1 er en systematisk kartlegging av dagens studenttjenester ved Senja bibliotek. Her spurte vi: *Hva består dagens studenttilbud ved Senja bibliotek av?*

Studenttjenestene består av tre hoveddeler:

1. Fysisk tilrettelegging
2. Tilgang til faglitteratur
3. Veiledning i akademiske ferdigheter

Fysisk tilrettelegging handler om å tilpasse bibliotekrommet slik at studentene har et sted å jobbe med studiene. Studiebiblioteket på Finnsnes har mange grupperom og leseplasser. Her har studentene tilgang til printere, trådløst internett, kjøkkenfasiliteter, skjermer og diverse annet utstyr. Avdelingen i Senjahopen tilbyr også leseplasser med printere og internett i Studieloftet. Både på Finnsnes og i Senjahopen kan studentene tegne nøkkelavtale og få adgang til biblioteklokalene utenom ordinær åpningstid. De øvrige avdelingene har også plasser hvor studenter kan sitte og jobbe. Men her bruker ikke studentene biblioteket som arbeidssted, trolig på grunn av den begrensede åpningstiden.

Tilgang til faglitteratur innebærer å skaffe litteratur til studenter. Det omfatter både den fysiske samlingen, innlån fra andre bibliotek og de digitale ressursene studentene har tilgang til. Senja bibliotek har noe faglitteratur i egen samling og depot, men det meste innlånes fra fagbibliotek. Vi tilbyr også gratis retur av bøker som er lånt ved andre bibliotek. I tillegg kan studentene få hjelp med innlogging og søk i digitale ressurser.

Veiledning i akademiske ferdigheter er hjelp til en del grunnleggende ting som studentene trenger i forbindelse med akademisk skriving og innhenting / bruk av informasjon. Senja bibliotek hjelper med litteratursøk, tekstbehandling, referansebehandling og kildekritikk. Mer avanserte og fagspesifikke henvendelser (slik som utvikling av problemstilling og metodespørsmål) ber vi studentene ta opp med fagveileder eller universitetsbibliotek. Senja bibliotek har en del erfaring med helsefagene, siden vi lenge har hatt sykepleierutdanninga i de samme lokalene.

Studentenes brukervaner og behov for bibliotektjenester

Studentundersøkelsen i del 2 skulle svare på følgende spørsmål: *Hvem er studentene som bruker Senja bibliotek? Hva er deres bibliotekvaner og behov for bibliotektjenester?*

Ved å gjennomføre en spørreundersøkelse og flere intervjuer av studenter har vi skaffet oss mer kunnskap om denne brukergruppa. Studentene som bruker Senja bibliotek studerer på ulike utdanningsinstitusjoner, fagområder og nivåer. De aller fleste går på UiT Norges arktiske universitet. Hovedbiblioteket på Finnsnes er samlokalisert med Studiesenteret Midt-Troms, og mange av studentene er tilknyttet Studiesenterets samlingsbaserte

utdanninger. I hovedsak er det studenter som bor i regionen – i bygd eller småby - og studerer utenfor campus. Denne gruppa er noe eldre enn landsgjennomsnittet, og de fleste av dem er kvinner. Nesten alle jobber ved siden av studiene. Omtrent halvparten har omsorgsansvar for barn. I intervjuene fortalte flere om en hektisk hverdag hvor de kombinerer jobb og/eller familieliv. Det å studere utenfor campus krever at de jobber strukturert og har gode rutiner for studiearbeidet. Mange har behov for fleksibilitet i studiehverdagen, og må studere når de får anledning. Studentøkonomien kan være trang, og noen studenter fortalte at de er nødt til å spare penger og ta økonomiske hensyn. Studentene bruker digitale hjelpemidler i studiearbeidet, og til å kommunisere med faglærere og medstudenter. Likevel leser de fleste faglitteratur på papir, enten i fysiske bøker eller utskrevne artikler.

I studentundersøkelsen spurte vi studentene om hvordan de bruker biblioteket. Vi ba dem om å rangere hvor nyttig de ulike tjenestene er for dem, og de fikk anledning til å komme med innspill til hvordan vi kan forbedre tilbudet. Her følger en oppsummering av de viktigste funnene i undersøkelsen:

Vi fikk mange positive tilbakemeldinger fra studentene. Mange er veldig fornøyde med biblioteket og hjelpen de har fått fra bibliotekarene. For det meste bruker studentene biblioteket som et sted å sitte for å jobbe, og til å skaffe litteratur som de trenger til studiet. Mange studenter har stor nytte av å ha et sted hvor de kan jobbe med studiene utenfor sitt eget hjem. Hjemme er det en del distraksjoner og uforutsette ting som kan forstyrre studiearbeidet. På biblioteket får de jobbet mer effektivt. De ønsker leseplasser på et sted som er rolig og avskjermet, slik at de får fred til å konsentrere seg. Godt leselys, godt renhold og god ventilasjon er ønsket. Når studentene er på biblioteket så sitter de enten og leser, har gruppearbeid (digitalt eller fysisk), ser på nettlelesninger eller skriver på oppgaver. Bruken av biblioteket kan avhenge av hvor langt de er kommet i studieløpet. Enkelte bruker biblioteket så mye at de nærmest «flytter inn» på Studiebiblioteket i periodene opp mot eksamen eller frist for innleveringer. Noen har stor nytte av å bruke grupperom. Vi fikk også ønske om å ha flere «studiebåser» med avskjerming, siden dette kan føre til en lavere terskel for å sette seg ned å jobbe bare en liten stund, og de slipper å reservere et grupperom. Når det gjelder øvrig utstyr og hjelpemidler er tilgangen til trådløst internett og printer/kopimaskin svært nyttig for mange av studentene. Det er også en del studenter som sier de har nytte av skjermer med HDMI-kabel.

Som vi har sett bor de fleste studentene i distriktet og har lang vei til universitetscampus og fagbibliotek. Mange må bruke mye tid på jobb og familie. Derfor har de behov for et tilbud som er fleksibelt og tilgjengelig nært der de bor og når de trenger det. For studentene er økonomiske hensyn viktige, og mange er positive til tjenester som gjør at de kan spare penger. Tilgjengelighet til lokalene er viktig. Det ser vi for eksempel ved at flere av studentene ønsker seg rimeligere parkering. Mange studenter er avhengig av å studere på kveldstid og i helger, og derfor er det veldig viktig for dem at de har tilgang til lokalene utenom åpningstid. Mange oppgav at adgang til lokalene utenom åpningstid var den viktigste tjenesten for dem.

Studentene opplever at det er veldig nyttig å få hjelp til å skaffe faglitteratur. Det gjelder for eksempel når de leter etter relevant stoff om et tema de skal skrive om i en oppgave. Det kan også være at de ønsker pensumbøker, eller at de trenger bare noen få sider av en bok. Noen studenter skulle imidlertid ønske at vi hadde nyere og mer relevant

faglitteratur i samlingen. De fleste studentene har lang vei til nærmeste fagbibliotek. Derfor setter de pris på å kunne bestille inn bøker fra andre bibliotek og levere tilbake på sitt lokale folkebibliotek. Disse tjenestene gjør at de slipper å reise så langt.

Når det gjelder litteraturtilgang og veiledning er det altså hjelp til å skaffe litteratur, innlån og gratis retur i folkebibliotek som er de tjenestene studentene sier de har mest bruk for. Ikke like mange svarer «nyttig» eller «svært nyttig» på de øvrige tjenestene som handler om akademisk veiledning. Men nesten 30 prosent synes det er «svært nyttig» å få hjelp til å søke etter bøker og artikler (f.eks. i Oria) og hjelp med referanser / litteraturliste i forbindelse med skriving av oppgaver. I tillegg var det flest studenter som ønsket seg kurs i oppgaveskriving og referansehåndteringsprogrammet EndNote. Dette er et signal om at det er et behov for hjelp med akademiske ferdigheter og informasjonskompetanse, særlig i forbindelse med oppgaveskriving.

Implikasjoner for videreutviklingen av studenttjenestene

Når vi skal utvikle og styrke tjenestene for studenter er det viktig å ha i bakhodet at folkebiblioteket har et samfunnsoppdrag som handler om å fremme kunnskap og opplysning for *hele* befolkningen. Dette er ikke bare noe vi gjør «på siden» for studentene. Ifølge fylkesbiblioteksjef Birgit Larsen er det å legge til rette for kunnskap og utdanning selve kjernen av hva et folkebibliotek skal være. I et foredrag hun holdt på seminaret Studenten og folkebiblioteket 13. september 2022 underbygget hun dette med å vise til folkebibliotekloven og visjonene i stortingsmeldinger om bibliotek:

«Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet...» (Folkebibliotekloven, 1985, § 1-1)

«Verdigrunnlaget og legitimiteten til bibliotekene bygger på tanken om at kunnskap og utdanning skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av sosiale, økonomiske og geografiske skillelinjer». (St.meld. nr. 23 (2008–2009), s. 12)

Det trenger ikke å være et motsetningsforhold å ha gode studenttjenester og samtidig være en kunnskapsarena for alle. Legger vi til rette for studenter på en god måte, vil det også være til nytte for andre mennesker med et kunnskaps- og informasjonsbehov. Men vi må være bevisst på dette og ikke miste det helhetlige bildet av synet når vi skal styrke tjenestene for én brukergruppe.

Samfunnsoppdraget handler også om å minske sosiale og økonomiske ulikheter. Siden folkebiblioteket er gratis og åpent for alle så kan vi utgjøre en forskjell i studentenes muligheter til å fullføre utdanning. Særlig når vi vet at økonomi er en vesentlig faktor for mange. På denne måten kan vi bidra til å øke den sosiale mobiliteten i samfunnet. Ved utviklingen av tilbudet er det derfor viktig å huske på at det i praksis skal gjøres tilgjengelig for alle uavhengig av sosial bakgrunn og økonomi.

Fysisk tilrettelegging

Et av de aller viktigste funnene i vår undersøkelse handler om hvor viktig det er for studentene å ha et fysisk sted å være for å studere. Når vi vet dette så blir det viktig å tilrettelegge de fysiske bibliotekrommene med studie- og leseplasser som er tilpasset studentenes behov. Alle studiebibliotek bør som et minimum ha nok leseplasser, Wi-Fi og gratis og selvbetjente løsninger for printer/kopimaskin som er lett å koble seg til.

Studentene har bruk for et arbeidssted i nærheten av der de bor og som er tilgjengelig når de trenger det. Derfor kan det være hensiktsmessig å se på muligheter for å utbedre fasilitetene også ved de mindre avdelingene, og jobbe for at studenter kan få nøkkeltale / adgang utenom åpningstid ved flere avdelinger enn Finnsnes og Senjahopen. Dette blir et spørsmål om økonomi og prioriteringer, og det må vurderes opp mot hvor mange studenter som har behov for å bruke avdelingene. Men i spørreundersøkelsen var det flere studenter som svarte at de ønsket å bruke de mindre avdelingene: Senjahopen (5), Stonglandet (5), Rossfjord (2), Gryllefjord (1) og Gibostad (0).

Det kan også være lurt å se på muligheter for rimeligere parkering eller fordelsparkering for studenter ved Studiebiblioteket på Finnsnes. Dette vil spare studentene for penger, og kan være et tiltak som gjør at flere velger å bruke folkebiblioteket.

Tilgang til faglitteratur

Resultatene i vår undersøkelse peker på noen tjenester som studentene opplever som veldig nyttige. Det gjelder hjelp til å skaffe litteratur, innlån og gratis retur i folkebibliotek. Skal vi lytte til studentenes behov bør vi styrke kompetansen på disse tjenestene.

Innlån og gratis retur er tjenester vi samarbeider med fagbibliotekene om. Tydelige retningslinjer for samarbeid og kommunikasjon mellom fag- og folkebibliotek kan gjøre disse tjenestene enda bedre for studentene.

Det er også et ønske fra studentene om å ha nyere og mer relevant faglitteratur inne i vår samling. Dette må vurderes ut fra hvor mye det blir brukt, og vi bør ha dialog med fagmiljøene om hvilken litteratur som er hensiktsmessig å ha inne. Depotbøkene til sykepleierutdanninga er godt brukt. Her kan det være relevant å se på muligheter for å ta inn depotbøker for de andre studiene som går her, slik som grunnskolelærer-, barnehagelærer-, og vernepleierutdanning.

Vi lever i en stadig mer digitalisert verden, og studentene bruker digitale hjelpemidler og kommunikasjonsformer. Derfor er det viktig at bibliotekarene har kjennskap til de digitale tjenestene studentene har tilgang til og kompetanse til å hjelpe med søk i digitale ressurser (som f.eks. Oria). Erfaringer fra UB UiT tilsier at vi bør vise studentene hvordan de selv kan søke i Oria, slik at de lærer det og kan gjøre det på egenhånd.

Veiledning i akademiske ferdigheter

Folkebibliotek som ønsker å satse på studenttilbudet kan gi studentene veiledning i akademiske ferdigheter som litteratursøk, tekstbehandling, referansehåndtering og kildekritikk. En del studenter har bruk for hjelp til dette særlig i forbindelse med oppgaveskriving. Studentene er stort sett veldig fornøyde med hjelpen de får til dette ved Senja bibliotek, og vi bør fortsette å holde oss oppdaterte på dette feltet.

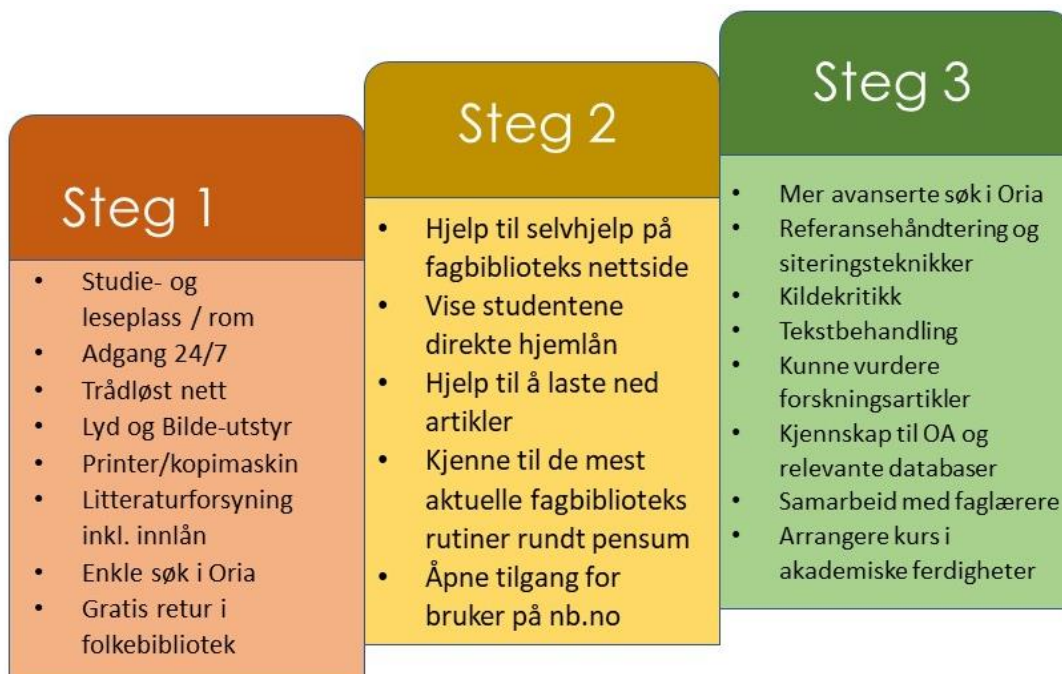
Det er ikke realistisk at alle bibliotekarer skal ha inngående kompetanse i akademiske ferdigheter. Men det kan være en fordel å ha kjennskap til det. Her er det viktig å kjenne vår egen begrensning. Folkebibliotek skal ikke hjelpe studentene med de mer avanserte og fagspesifikke tingene, men vi ber dem kontakte fagveileder eller universitetsbibliotek.

For å gi studentene god veiledning kan det være en fordel å ha god kommunikasjon med faglærerne, særlig på de studieretningene som har samlinger her på Finnsnes. Dette kan gi oss bedre innsikt i hva studentene trenger hjelp til og når de trenger det.

For å styrke tilbudet til studentene kan Senja bibliotek arrangere kurs i oppgaveskriving og EndNote.

Tre steg for studenttjenester i Senja bibliotek

For å sikre studentene gode tjenester bør Senja bibliotek utarbeide en minimumsstandard for studenttjenester som alle våre avdelinger kan tilby. Til dette arbeidet kan vi ta utgangspunkt i Trappetrinnmodellen som er utviklet av prosjektet Formidlingskompetanse i folkebibliotek (Fonnes 2023). Her er et forslag til hvordan vi kan tilpasse denne modellen til Senja bibliotek:

Figur 9: Trappetrinnmodellen. Fonnes foreslår tre steg for tilrettelegging når det gjelder bibliotekstjenester spesifikt for studenter. Det første trinnet er minimum, og det bør alle folkebibliotek tilby. De minste bibliotekene vil sannsynligvis ikke ha kapasitet til å tilby mer enn dette. Trinn to er for de litt større bibliotekene med mer ressurser. Trinn tre er for de største bibliotekene, og andre som ønsker å virkelig satse på studenter.

Dette er et forslag til *Tre steg for studenttjenester i Senja bibliotek*. Steg 1 handler mest om fysisk tilrettelegging, i tillegg til litteraturforsyning og enkle søk. Steg 2 krever litt mer kompetanse på studentenes behov, litteratursøk og digitale tilganger. Mens Steg 3 handler om mer avanserte søk, kursing og veiledning i akademiske ferdigheter. Steg 1 er det vi mener minimumsstandarden bør inneholde. Målet er at alle avdelinger i Senja bibliotek skal tilby Steg 1 som et minimum, og at hovedbiblioteket på Finnsnes ligger på Steg 3.

Synliggjøring og målretta markedsføring

Vi fikk innspill fra flere studenter om at de gjerne skulle hatt mer informasjon om bibliotek-tjenestene for studenter. Dette gjelder særlig tilbudet om direkte hjemlevering og gratis retur i folkebiblioteket. Det hjelper ikke om tjenestene er gode hvis studentene ikke vet at de finnes. Derfor er det viktig å få synliggjort tjenestene for brukergruppa.

Tjenester som hjelp med søk og veiledning i forbindelse med oppgaveskriving kan også bli formidlet bedre ut. I tillegg er det viktig å synliggjøre at folkebiblioteket kan brukes som et sted å sitte og jobbe med studiene.

Markedsføringen av tjenestene bør også prøve å nå ut til ikke-brukeren. Det er nok mange studenter i vårt distrikt som ikke vet at tilbudet finnes, og andre som kanskje hadde valgt å starte på en utdanning hvis de visste at de hadde et slikt tilbud i sitt nærrområde.

Litteratur

- Bedrekommune (2020). Lovhjemmel for utsendelse av brukerundersøkelser. Hentet fra: <https://bedrekommune.no/artikkel/lovhjemmel-utsendelse-av-brukerundersokelser> [Lesedato: 08.02.23]
- Blaikie, N., & Priest, J. (2019). *Designing social research : The logic of anticipation*. Cambridge, UK: Polity Press.
- Brinkmann, S., Tanggaard, L., & Hansen, W. (2012). *Kvalitative metoder : Empiri og teoriutvikling*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Christensen, K., Nilsen, A., & Grønmo, S. (2021). *Ulikhet : Sosiologiske perspektiver og analyser* (1. utgave. ed.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Folkebibliotekloven. (1985). *Lov om folkebibliotek* (LOV-1985-12-20-108). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1985-12-20-108> [Lesedato 10.03.23]
- Fonnes, Mona A. (2023): «Studenter: En viktig brukergruppe». *Kunnskapsaktør teksthefte – Kunnskapsaktør er et satsingsområde i prosjektet Formidlingskompetanse i folkebibliotek (FiF)*. Hentet fra: https://bibliotekutvikling.no/content/uploads/sites/23/2023/01/Teksthefte_jan23.pdf [Lesedato: 10.03.23]
- Halkier, B. (2018). *Fokusgrupper* (3. udg. ed.). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Heggen, K., Lauglo, J., & Helland, H. (2013). *Utdanningssosiologi*. Oslo: Abstrakt forl.
- NIFU (2022). *Utdanning uavhengig av bosted og livssituasjon? Sluttrapport for evaluering av tilskuddsordninger for fleksible utdanningstilbud*. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning NIFU.
- Ringdal, K. (2014). *Enhet og mangfold : Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (3. utg. ed.). Bergen: Fagbokforlaget
- SSB (2022). Nye studenter i høyere utdanning i Norge. Kjønn og alder 2000 – 2021. Hentet fra: <https://www.ssb.no/statbank/table/08145> [Lesedato: 07.02.2023]
- St.meld. nr. 23 (2008–2009). *Bibliotek : kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid*. Kultur- og kyrkjedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-23-2008-2009-/id555516/> [Lesedato 10.03.23]
- Troms fylkeskommune (2016). Regional bibliotekplan for Troms 2017-2028. Hentet fra: https://www.tffk.no/_f/p1/i056c2a61-a3f3-4fe6-85ec-183330d16037/regional-bibliotekplan-for-troms-2017-2028.pdf [Lesedato: 08.02.23]
- UiT Norges arktiske universitet (2020). Livslang læring i nord : Rapport fra et utvalg nedsatt av rektor ved UiT Norges arktiske universitet. Hentet fra: <https://khrono.no/files/2021/01/14/Livslang%20i%20nord%20-%20UiT%20-%20Rapport%2004.12.2020.pdf> [Lesedato: 08.02.23]

Vedlegg 1: Intervjuguide

Student på desentralisert studiested

Hva studerer du?

Hvordan er det å studere samlingsbasert?

Hvorfor har dere valgt å studere samlingsbasert – og ikke fulltid på campus?

Hva synes dere om det å studere nettbasert og samlinger i forhold til det å møtes fysisk?
Fordeler og ulemper?

Har dere lang reisevei for å komme på samlinger?

Jobber dere ved siden av studiet? Hvordan er det å kombinere jobb og studier?

For de med barn/familie: Hvordan er det å kombinere studiet med å ha barn/familie?

Hvor bruker dere å sitte å jobbe med studiene? Hvordan er det?

Når dere studerer, leser dere mest i bok eller på skjerm? Hvorfor?

Det fysiske bibliotekrommet

Hvor ofte er dere her på Studiebiblioteket?

Hvordan jobber dere med studiene når dere er her på Studiebiblioteket?

Hva synes dere om fasilitetene her på Studiebiblioteket?

Er dere noe dere skulle ønske var bedre tilrettelagt her på Studiebiblioteket? Hvordan?

Er dere fornøyd med parkeringsmulighetene?

Litteratur og studentveiledning

Hvordan får dere tak i litteratur? Hvor finner dere litteratur til studiet?

Hvordan går dere fram når dere skal søke etter egenvalgt pensum eller andre artikler til bacheloroppgaven?

Opplever dere noen ganger problemer med å finne tak i bøker, artikler eller annet stoff dere trenger til studiene?

Bruker dere tilgangen til digitalt pensum og fagartikler? Hvilke programmer og hvordan?

Har dere behov for hjelp til kildekritikk og referansehandling?

Hva slags hjelp trenger dere til oppgaveskriving, og hvor får dere hjelp til det?

Kunne dere tenkt dere å delta på faglige samlinger/kurs i for eksempel studieteknikk, oppgaveskriving, litteratursøk, digitale verktøy eller liknende?

Hvordan kommuniserer dere med fagansvarlige?

Hvordan opplever dere studentmiljøet? Savner dere et miljø? Har dere støtte fra hverandre i kollokvier?

Vil du delta i kartlegging til prosjektet ” Studenttjenester i folkebiblioteket” ?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i en kartlegging hvor formålet er å forbedre bibliotektilbudet for studenter. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Prosjektet «Studenttjenester i folkebiblioteket» handler om studenter og deres bruk av folkebiblioteket. Senja er den største kommunen i fylket som ikke har universitetsbibliotek, og med lange avstander ønsker vi å gi et godt tilbud til lokale studenter. Hensikten med prosjektet er å forbedre bibliotektilbudet for studenter som bor og studerer her i regionen, og slik bidra til at flere starter opp og gjennomfører.

I denne sammenhengen ønsker vi å kartlegge hvordan studentene bruker biblioteket, og finne ut hva som er studentenes behov og ønsker.

Kartlegginga skal først og fremst bidra til å utvikle tilbudet ved Senja bibliotek. Men vi har som målsetning at kunnskapen og erfaringene fra prosjektet også skal være til nytte for andre folkebibliotek.

Hvem er ansvarlig for kartleggingsprosjektet?

Senja bibliotek er ansvarlig for prosjektet.

Senja bibliotek samarbeider med Troms og Finnmark fylkesbibliotek, Universitetsbiblioteket i Tromsø og Studiesenteret Midt-Troms for å realisere dette toårige prosjektet. Prosjektet er delvis finansiert av Nasjonalbiblioteket, Troms og Finnmark fylkesbibliotek og Troms Holding AS.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Hovedmålgruppa for prosjektet er studenter i desentraliserte studier. Du blir spurt om å delta fordi du bor og studerer i regionen, og kan være i målgruppa som benytter seg av folkebibliotekets tjenester i forbindelse med studier.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du blir med på et intervju her på Kunnskapsparken Finnsnes. Det vil ta deg ca. 30 minutter. Intervjuet handler om studiet du tar og dine vaner og behov med å bruke biblioteket i forbindelse med studiene.

Jeg tar lydopptak og notater fra intervjuet. Det er frivillig å delta, og alle som intervjues blir anonymisert.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er bare prosjektgruppa som har tilgang til dine opplysninger. Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 31. januar 2024. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger anonymiseres.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Senja bibliotek har gjort en skjønnsmessig vurdering og kommet fram til at det er forsvarlig å gjennomføre prosjektet. Dette begrunnes med at prosjektet skal ivareta en berettiget interesse, siden det har samfunnsnyttige formål som kommer studenter og lokalsamfunnet til gode.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Senja bibliotek ved Mats Ivan Larsen.

Epost: mats.larsen@senja.kommune.no Telefon: 45 34 34 05.

Med vennlig hilsen

Prosjektleder Mats Ivan Larsen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Studenttjenester i folkebiblioteket*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)